

Stockholms
stad

Utredning om Etableringscentrum i Stockholm 2019

stockholm.se

Utredning om Etableringscentrum i Stockholm
December 2019

Dnr: AMN 2020-0165-1.3

Kontaktperson: Arja Kallo, Elizabeth Castañeda Lindahl

Sammanfattning

I syfte att öka nyanländas möjligheter till snabb förankring i arbets- och samhällsliv gavs arbetsmarknadsnämnden i Stockholms stads budget för 2019 i uppdrag att utreda förutsättningar för inrättande av Etableringscentrum. I budgetuppdraget angavs att Etableringscentrum skulle utgöra en gemensam ingång för nyanlända där samlad kompetens inom etableringsområdet tillhandahålls. Inom ramen för utredningen uppmanades arbetsmarknadsnämnden att undersöka möjligheter till finansiering av vissa delar av Etableringscentrum med medel ur Europeiska Socialfonden (ESF). Förvaltningen ansökte om och beviljades medel till projektet Hållbar etablering. Projektet drivs av arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen i samverkan med arbetsgivare från regionens näringsliv. Projektet pågår under perioden augusti 2019 – juni 2022.

Med utgångspunkt i uppdraget har förvaltningen i samverkan med Arbetsförmedlingen samt berörda förvaltningar inom staden genomfört en omfattande utredning som redovisas i denna rapport. De huvudsakliga frågeställningarna som utredningen har sökt svar på är: Finns det behov av Etableringscentrum? Vilka är förutsättningarna att inrätta Etableringscentrum och för statliga aktörers medverkan där? Hur kan Etableringscentrum utformas?

Utredningen konstaterar att det finns en stor grupp nyanlända som har behov av stadens insatser parallellt med Arbetsförmedlingens. Främst gäller det nyanlända som saknar gymnasieutbildning (47 procent) samt att det finns en stor grupp unga nyanlända med kort utbildningsbakgrund som kan riskera att hamna i arbetslöshet och utanförskap. En del av nyanlända som tas emot inom staden är direktinresta och andra har varit i landet som asylsökande kortare eller längre tid. De som är direktinresta eller har kortare vistelsetid har större behov av vägledning, lotsning och stöd.

Flera statliga myndigheter har en viktig roll i arbetet med nyanlända. Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för nyanländas etablering och deras medverkan har därför en central betydelse för verksamheten på Etableringscentrum. En omfattande omstrukturering av Arbetsförmedlingens roll och uppdrag påbörjades under 2019. Servicen till arbetssökande kommer att vara under förändring till dess att en ny förmedling beräknas vara på plats 2022.

Statens servicekontor, som utgör ”en väg in” till kundservicen på Skatteverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, har genomgått en omorganisation under 2019. På grund av detta har de inte under utredningsperioden kunnat lämna besked om medverkan på Etableringscentrum. Arbetsförmedlingens kundtorgsverksamhet kommer att framöver flyttas till servicekontoren.

Även inom Migrationsverket har det pågått en omstrukturering med personalneddragningar som följd.

Sammantaget har det pågått stora förändringar hos de statliga aktörerna inom etableringsområdet under 2019. Utredningen har därför gjort bedömningen att det inte har funnits förutsättningar under 2019 att till fullo utreda de statliga aktörernas möjligheter att medverka på Etableringscentrum.

Ansvar för mottagandet av nyanlända i staden är uppdelat mellan olika nämnder och ansvarsfördelningen upplevs inte alltid som tydlig. Staden har ett strukturerat mottagande av kommunanvisade nyanlända genom Intro Stockholm. Det saknas dock ett strukturerat mottagande av egen bosatta samt anhöriga till nyanlända.

Under utredningen har tjänstepersoner för verksamheter inom staden och berörda myndigheter, nyanlända, stadsdelsmammor, arbetsgivare respektive representanter från det civila samhället medverkat i workshops och fokusgrupper. Deltagarna har förmedlat en samstämmig bild av behovet av en mer effektiv arbetsprocess och tätare samarbete mellan aktörerna för att påskynda den nyanländas väg till arbete eller reguljära studier. Samstämmighet finns mellan deltagarna även i önskan om ett holistiskt arbetssätt för att stödja de nyanlända att navigera mellan myndigheter och som ska mynna ut i en sammanhållen individuell plan för individen.

Utredningen bedömer att det i dagsläget inte finns förutsättningar till direkt medverkan från statliga myndigheter på Etableringscentrum i form av samlokaliserad personal. Däremot finns ett stort intresse för att utveckla samverkansformer och inställningen till Etableringscentrum är positiv från samtliga berörda statliga aktörer. En realistisk väg framåt är därför att staden i ett första steg samlar sina egna resurser och verksamheter inom ramen för Etableringscentrum. Staden kan då med Etableringscentrum som plattform utveckla samverkansformer med de statliga aktörerna utifrån rådande förutsättningar.

Utredningen föreslår att staden:

1. inrättar Etableringscentrum i syfte att sammanföra och stärka stadens arbete, erbjuda ett välkomnande, likställigt mottagande, vägledning och rådgivning för såväl kommunanvisade som egen bosatta nyanlända samt deras anhöriga. Etableringscentrum kan sedan bygga ett flexibelt samarbete med statliga aktörer inom etableringsområdet utifrån deras rådande förutsättningar.
2. inrättar Etableringscentrum stegvis. Det första steget har tagits under 2019 genom att starta ESF-projektet Hållbar etablering. Under 2020 kan arbetsmarknadsförvaltningen utreda vidare vilka av nämndens verksamheter kan i andra steg sammanföras under Etableringscentrum samt hur samverkan med socialnämndens Intro Stockholm kan utvecklas. I detta steg ingår också att Etableringscentrum bygger upp samverkansstrukturer med de statliga aktörerna.

I den föreliggande rapporten presenteras utredningens resultat och rekommendationer till målgruppsdefinition, inriktning för och utformning av Etableringscentrum samt utbud av tjänster. Rapporten innehåller även en grov uppskattning av kostnader och finansieringsmöjligheter.

Utredningen kommer att fortsätta under 2020 och redovisas i ett särskilt tjänsteutlåtande.

Innehåll

Sammanfattning	3
1. Inledning	8
1.1. Syfte och frågeställningar	9
1.2. Avgränsningar	9
1.3. Metod och genomförande	9
1.4. Jämställdhetsanalys	11
1.5. Definition av begreppet nyanländ	11
1.6. Rapportens disposition	11
DEL 1 Nyanlända och etablering	13
2. Nyanlända i staden	13
2.1 Omvärldsfaktorer med inverkan på mottagandet av nyanlända	18
3. Faktorer som påverkar nyanländas etablering	21
3.1. Framgångsfaktorer i arbetet med nyanlända	25
4. Ansvar för etableringen	27
4.1. Statliga aktörer inom etableringsområdet	27
4.2. Stadens uppdrag	29
4.3. Det initiala mottagandet av nyanlända i staden	30
4.4. Stadens insatser till nyanlända.....	33
DEL 2 Resultat av dialogerna	37
5. Resultat av dialogerna	37
5.1. Workshops.....	37
5.2. Fokusgrupper med nyanlända.....	40
5.3. Fokusgrupp med stadsdelsmammor	41
5.4. Fokusgrupper med arbetsgivare	42
5.5. Fokusgrupp med representanter från civila samhället	42
5.6. ESF-projektet Hållbar etablering	43
5.7. Övriga utredningsresultat	44
5.7. Erfarenheter från andra kommuner och länder	47
5.8. Sammanfattning av utredningsresultat.....	48
DEL 3 Analys och bedömning	50
6. Analys	50
6.1. Finns det behov av Etableringscentrum?	50

6.2. Finns det förutsättningar för Etableringscentrum med samlad kompetens?.....	52
7. Bedömning av behov och förutsättningar	53
DEL 4 Etableringscentrum	56
8. Utformning av Etableringscentrum	56
8.1. Hur bör Etableringscentrum utformas?	56
8.2. Finansiering	64
8.3. Bedömning av konsekvenser för förvaltningar inom staden	64
8.4. Uppföljning, utvärdering	66
8.5. Fortsatta överväganden	66
Bilaga 1.....	67
Definitioner	67
Bilaga 2.....	71
Exempel på verksamheter för nyanlända i andra kommuner och länder	71
Referenser.....	77

1. Inledning

I budgeten för Stockholms stad 2019 fick arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att utreda förutsättningar för en gemensam ingång för nyanlända.

”För att underlätta nyanländas etablering ska förutsättningar utredas för en gemensam ingång i form av Etableringscentrum där en samlad kompetens inom etableringsområdet ska tillhandahållas”

(Budget 2019 för Stockholms stad)

Syftet med Etableringscentrum ska vara att ytterligare öka nyanländas möjligheter till snabb förankring i arbets- och samhällslivet.

Inom ramen för utredningsuppdraget uppmanades arbetsmarknadsförvaltningen att undersöka möjligheter till finansiering av vissa delar av Etableringscentrum med medel ur Europeiska Socialfonden (ESF). Förvaltningen ansökte om och beviljades medel till projektet Hållbar etablering. Projektet drivs av arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen i samverkan med arbetsgivare från regionens näringsliv. Analysfasen startade i augusti 2019 och kommer att övergå till en genomförandefas från och med maj 2020. Projektet kommer att pågå till och med juni 2022.

Utredningen om förutsättningar att inrätta Etableringscentrum är på flera sätt beroende av Arbetsförmedlingens medverkan. Nya, omfattande omstruktureringar påbörjades samtidigt som utredningen inleddes. Även hos Migrationsverket och Statens servicekontor, som är viktiga statliga aktörer inom etableringsområdet, pågick omstruktureringar. Sammantaget har utredningen gjort bedömningen att det under 2019 fanns bristfälliga förutsättningar att till fullo utreda de statliga aktörernas möjligheter att medverka på Etableringscentrum.

Mot bakgrund av detta, beskriver denna rapport arbetet med nyanlända i staden, de synpunkter och förslag som kom fram under utredningens gång under 2019, analys och bedömning samt förslag till inrättande av Etableringscentrum. Utredningen kommer att fortsätta och redovisas i ett särskilt ärende under 2020.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen har varit att ta fram ett underlag till beslut om Etableringscentrum i staden.

De huvudsakliga frågeställningarna som utredningen har sökt svar på är följande:

- Finns det behov av Etableringscentrum?
- Vilka är förutsättningarna att inrätta Etableringscentrum och för statliga aktörers medverkan där?
- Hur borde Etableringscentrum utformas?
- Vilken del av verksamheten skulle kunna bedrivas som ett projekt och vilka möjligheter finns att få medel från Europeiska socialfonden (ESF)?

1.2. Avgränsningar

Utredningen har inte under 2019 haft ansvar för att

- Ta fram förslag till hur Etableringscentrum bör organiseras. I uppdraget har däremot ingått att utreda tänkbara organisationsmodeller och deras för- och nackdelar.
- Ta fram förslag till lokaler där verksamheten för Etableringscentrum kan bedrivas.
- Beräkna en detaljbudget för genomförande. I uppdraget har ingått att grovt uppskatta kostnader.

Utredningen fortsätter under 2020.

1.3. Metod och genomförande

Utredningen har genomförts av en arbetsgrupp bestående av representanter från arbetsmarknadsförvaltningen och från Arbetsförmedlingen. Styrgrupperna för strategisk och operativ samverkan mellan arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen samt arbetsmarknadsförvaltningens ledningsgrupp har varit beslutsforum i utredningsarbetet.

Utredningen har haft två referensgrupper med representanter för Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen, stadsdelsförvaltningar, stadsledningskontoret, Samordningsförbundet Stockholms stad och Etableringscentrum i Haninge. Syftet har varit att förankra utredningen respektive projektansökan till ESF-rådet samt för att inhämta förslag och synpunkter från olika aktörers perspektiv.

Olika metoder har använts för att besvara frågeställningarna i utredningen. I omvärldsanalysen har inhämtning av information om verksamheter, där det finns en gemensam ingång för nyanlända, gjorts genom studiebesök i Sverige och utlandet samt genom

telefonintervjuer. Statistik om nyanlända har inhämtats från Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. En analys över hur etableringen av nyanlända fungerar har gjorts med hjälp av en forskningsöversikt. Juridiska förutsättningar för verksamheten på Etableringscentrum har utretts i samråd med juridiska avdelningen på stadsledningskontoret.

Workshops och fokusgrupper planerades utifrån en intressentanalys. Fyra workshoppar och sex fokusgrupper genomfördes under februari och mars månad. I workshopparna deltog totalt 180 representanter för Arbetsförmedlingen, stadsdelsförvaltningar, arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen, stadsledningskontoret, Stiftelsen hotellhem i Stockholm, Samordningsförbundet Stockholms stad, Migrationsverket och Länsstyrelsen i Stockholms län. Syftet med workshopparna var att informera om och förankra utredningen respektive projektansökan till ESF samt inhämta synpunkter, förslag och idéer. Fokus i diskussionerna var vilka aktörer, kompetenser och tjänster borde finnas på Etableringscentrum, hur Etableringscentrum borde utformas, dess roll i förhållande till andra verksamheter i och utanför staden samt på att identifiera vilka frågeställningar som behöver utredas vidare. Även organisering av arbetet kring unga nyanlända och modeller för tänkbar ledningsstruktur diskuterades. Utöver tjänstepersoner hos olika myndigheter identifierades nyanlända, arbetsgivare, stadsdelsmammor och det civila samhället som viktiga intressenter. För att få med även deras perspektiv bjöds representanter från dessa intressentgrupper in till fokusgrupper.

Enskilda aktörer som identifierades som viktiga parter bjöds in till enskilda samtal i syfte att få höra om deras intresse och möjlighet att finnas tillgängliga på Etableringscentrum. Dialoger har förts med representanter för Startup Stockholm, utbildningsförvaltningen, Vuxenutbildningscentrum, Försäkringskassan samt Region Stockholm.

Utredarna har även haft enskilda möten med socialförvaltningen, Intro Stockholm och med berörda chefer inom Jobbtorg Stockholm och Vuxenutbildning Stockholm.

Information om utredningsuppdraget, dess genomförande samt om de resultat som har kommit fram har spridits i följande nätverk:

- nätverk för stadsdelsdirektörer,
- nätverk för stadsdelsförvaltningarnas chefer för Individ och familjeomsorgen,

- nätverk för chefer för samhällsvägledning till nyanlända
- nätverk för chefer för ekonomiskt bistånd,
- chefsforum på arbetsmarknadsförvaltningen,
- fackliga företrädare på arbetsmarknadsförvaltningen,
- medarbetare inom staben för utveckling och utredning på arbetsmarknadsförvaltningen.

1.4. Jämställdhetsanalys

Vid analys av statistik och forskningsstudier har skillnader mellan nyanlända kvinnor och män uppmärksammats och dessa har lyfts fram genomgående i utredningen.

I fokusgrupper med nyanlända har jämn könsfördelning eftersträvat. Kvinnors behov har särskilt uppmärksammats genom en fokusgrupp med stadsdelsmammor i syfte att få veta mer om nyanlända kvinnors behov.

1.5. Definition av begreppet nyanländ

I den föreliggande utredningen används Arbetsförmedlingens definition som även är den som staden följer gällande insatser inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadsinsatser:

Med nyanländ avses personer som är födda utanför EU/EES, som inte befunnit sig i Sverige i mer än 36 månader efter att ha fått uppehållstillstånd.

Övriga definitioner av de begrepp som används i utredningen finns i bilaga 1.

1.6. Rapportens disposition

Syftet med den föreliggande rapporten är att redogöra för utredningsprocessen samt de resultat och bedömningar som utredningen har kommit fram till.

I rapportens första kapitel presenteras utredningsuppdraget, dess syfte, frågeställningar, avgränsningar, metoder samt hur jämställdhetsperspektiv har beaktats. Därefter har rapporten delats upp i fyra delar.

I del 1 beskrivs målgruppen nyanlända i staden och de faktorer som kan ha inverkan på mottagandet framöver. Vidare beskrivs en översikt över hur etableringen fungerar idag och faktorer som kan hindra respektive främja etableringen. Del 1 avslutas med en beskrivning av ansvarsfördelningen för det initiala mottagandet mellan statliga aktörer och staden.

I del 2 beskrivs de resultat som har framkommit i dialogerna under workshops, fokusgrupper och i enskilda möten med berörda aktörer. Här beskrivs även övriga utredningsresultat och erfarenheter från andra kommuner och länder som kan vara intressanta att beakta vid utformningen av Etableringscentrum.

I del 3 redogörs för analys och bedömning utifrån resultaten.

I den avslutande, 4e, delen beskrivs förslag till hur Etableringscentrum skulle kunna utformas gällande mål, syfte och uppdrag, målgruppsdefinition, tänkbar organisationsmodell, tjänsteutbud och de resurser som skulle behöva avsättas. Delen innehåller även en grov uppskattning av kostnader och förslag till finansieringsmöjligheter ges.

DEL 1 Nyanlända och etablering

2. Nyanlända i staden

Kommunanvisade och kvot, ABO

Avser i första hand nyanlända som innan beviljat uppehållstillstånd har vistats vid Migrationsverkets anläggningsboenden och kvotflyktingar.

Egen bosatta, EBO

Under väntetiden kan en asylsökande välja att ordna boendet på egen hand, till exempel hos släkt eller vänner. Efter beslut om uppehållstillstånd kan personen bo kvar eller själv ordna annat boende.

Anhöriga

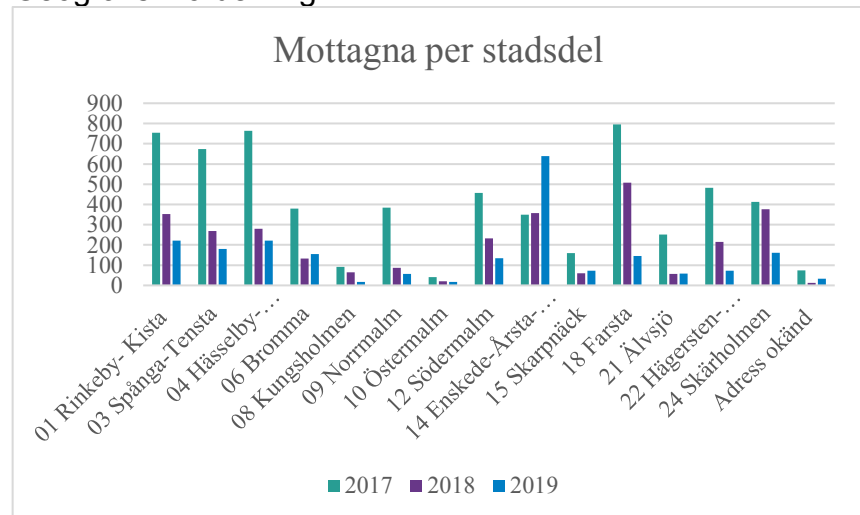
Personer som ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den anhöriga har anknytning till först togs emot i en kommun. Anhöriga har rest in i landet med klara tillstånd. Anhöriga räknas som EBO.

Enligt Migrationsverkets prognos kommer landets kommuner att ta emot omkring 21 300 nyanlända med uppehållstillstånd under 2020 och 19 000 under 2021. Antalet kvotflyktingar förväntas ligga på samma nivå även om antal kommunmottagna minskar.

Stockholms stad har de senaste fem åren stått för omkring 4-7 procent av landets totala kommunmottagande av nyanlända. Sedan toppåret 2017 då cirka 6 000¹ nyanlända togs emot i staden har antalet kommunmottagna sjunkit. År 2018 omfattade mottagandet 3 020² individer. Under 2019 tog staden emot drygt 1 500³ nyanlända.

Under 2020 beräknas staden ta emot cirka 1 656 nyanlända. I gruppen ingår 856 personer som omfattas av bosättningslagen och anvisas till staden, så kallade ”ABO”, och 800 personer som kommer att självbosätta sig i staden så kallade ”EBO”. Till EBO räknas även anhöriga till nyanlända.

Geografisk fördelning

Diagrammet⁴ visar fördelningen av kommunmottagna per stadsdelsförvaltning. Stadsdelarna i Järva och Hässelby-Vällingby

¹ Mottagna nyanlända i Stockholms stad – Årsstatistik 2017

² Mottagna nyanlända i Stockholms stad – Årsstatistik 2018

³ Mottagna nyanlända i Stockholms stad – Årsstatistik 2019

⁴ Statistikuppgifter från arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholm stad

har en hög andel EBO medan förhållandet är det motsatta i exempelvis Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Skärholmen och på Södermalm, som har en högre andel kommunanvisade. Ytterligare genomgångsbostäder i modulhus kommer att byggas under 2020 i Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Hässelby-Vällingby, vilket förväntas leda till större andel av ABO inom dessa stadsdelar.

Inskrivna på Arbetsförmedlingen

Med undantag från personer som på heltid är föräldralediga, sjukskrivna, förvärvsarbetar eller går på gymnasieskola hänvisas merparten av de nyanlända över 20 år, som är kommunbosatta i staden, till Arbetsförmedlingen för inskrivning och deltagande i individuellt utformade insatser och stöd inom ramen etableringsprogrammet⁵ för nyanlända. Programmet omfattar insatser i som längst 24 månader inom en ramtid på 36 månader räknat från första folkbokföringsdatum. För personer som folkbokfört sig under vistelsen på anläggningsboende räknas tiden från när personen togs emot i kommunen.

I sin statistik över gruppen nyanlända använder Arbetsförmedlingen en bredare definition. Nyanlända består av personer inskrivna på Arbetsförmedlingen som inte har befunnit sig i Sverige i mer än 36 månader efter beslut om uppehållstillstånd. I gruppen ingår personer som har fått uppehållstillstånd av olika skäl. Det är dock enbart de som har fått uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande och deras anhöriga som kan delta i etableringsprogrammet. Ca hälften av de nyanlända inskrivna på Arbetsförmedlingen deltar i etableringsprogrammet. En relativt stor andel av övriga i gruppen antas bestå av personer som nyligen har lämnat etableringsprogrammet men inte kommit ut i arbete eller studier.

Genomgående i statistiken från Arbetsförmedlingen redovisas antal nyanlända i etableringsprogrammet i förhållande till hela gruppen nyanlända upp till 36 månader. Vid utgången av 2019 uppgick antalet nyanlända mellan 20-64 år, folkbokförda i Stockholms stad och inskrivna på ett arbetsförmedlingskontor i staden till drygt 3 800⁶ individer. Cirka 1 900 av dem omfattades av etableringsprogrammet på Arbetsförmedlingen.

Könsfördelning i målgruppen är relativt jämn. Av de totalt 3 800 nyanlända var cirka 49 procent män och 51 procent kvinnor. Inom

Enbart de som har fått uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande och deras anhöriga kan delta i etableringsprogrammet.

Drygt 3 800 nyanlända mellan 20 – 64 år var folkbokförda inom staden och inskrivna på Arbetsförmedlingen vid utgången av 2019.

Ca 1 900 av de omfattades av etableringsprogrammet.

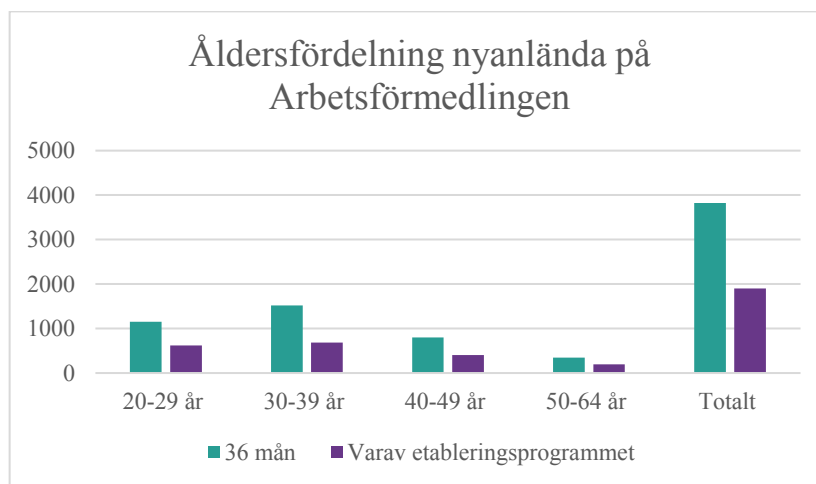
⁵ Etableringsprogrammet omfattar personer som har fått uppehållstillstånd som flyktingar eller av skyddsbehövande och deras anhöriga. Mer information om etableringsprogrammet finns i bilaga 1.

⁶ Statistik från Arbetsförmedlingen t.o.m. december 2019

etableringsprogrammet är det en liknande fördelning med 46 procent män och 44 procent kvinnor.

De nyanlända kan själva välja vilka kontor de vill vända sig till för inskrivning. Det har inte varit möjligt att göra en sökning på var de nyanlända är bosatta.

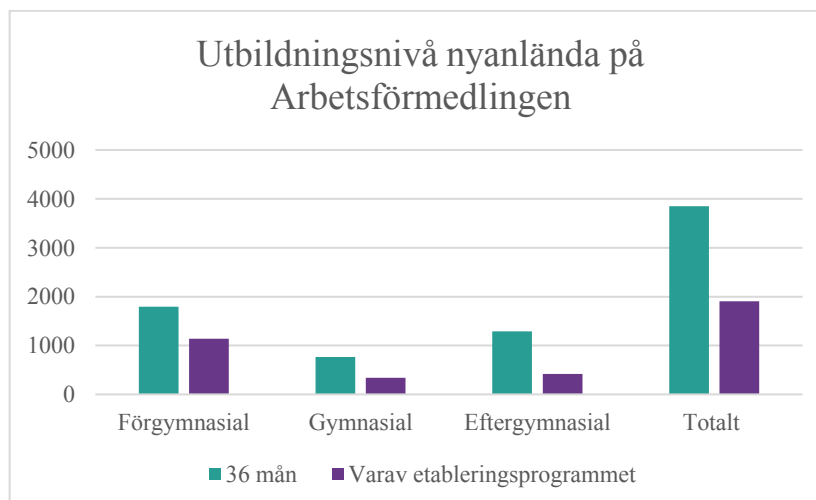
Åldersfördelning

Ca 30 procent av nyanlända och i etableringsprogrammet i Stockholm är i åldern 18 - 29 år och ca 40 procent är mellan 30 - 39 år.

Statistiken visar att majoriteten av nyanlända är i arbetsför ålder. Ca 30 procent är i åldern 20-29 år och knappt 40 procent är mellan 30-39 år. Av nyanlända över 30 år är 53 procent kvinnor och 47 procent män. Bland de yngre är det en övervikt av män med cirka 10 procent. Åldersfördelningen för nyanlända i etableringsprogrammet följer samma mönster som för den totala gruppen.

Utbildningsnivå

Utredning om Etableringscentrum i Stockholm 2019

16 (78)

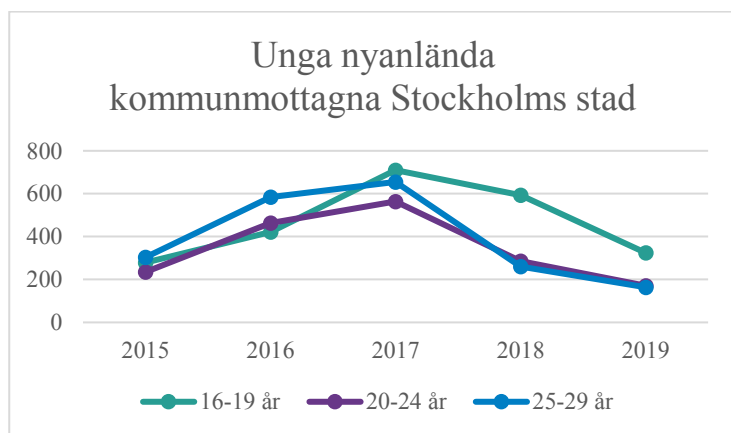
En hög andel i den totala gruppen nyanlända i Stockholms stad, cirka 47 procent, har endast förgymnasial utbildning, d.v.s. har gått i skola i högst 10 år i sitt hemland. Inom etableringsprogrammet är andelen med kort utbildningsbakgrund högre, 60 procent. Antalet kvinnor som helt saknar formell grundläggande utbildning är större än antalet män.

I den totala gruppen har cirka 20 procent en gymnasial utbildning från sitt hemland och 18 procent inom etableringsprogrammet. Det är dock oklart hur många av dem som har kunskaper som motsvarar ett nationellt program eller ett yrkesprogram på gymnasienivå.

Cirka 33 procent av de nyanlända har utbildning på eftergymnasial nivå. Värt att notera är att det är något högre andel kvinnor som har eftergymnasiala studier. Inom etableringsprogrammet är det en lägre andel, 22 procent som har en eftergymnasial utbildning.

Unga nyanlända

Statistik från Migrationsverket visar antalet unga mellan 16-29 år som staden har tagit emot sedan 2015.

Antalet kommunmottagna 16-19 åringar ökade fram till 2017 men har sedan sjunkit. De flesta är män och över 60 procent utgörs av ensamkommande.

Många av de kommunmottagna ungdomar som är i gymnasieålder antas finnas på språkintruktionsprogram i gymnasieskolor i staden. Vid utgången av 2019 deltog 1047 unga i språkintruktionsprogram i staden, enligt uppgifter från utbildningsförvaltningen. De flesta tros ha ett uppehållstillstånd men det finns även en del som är asylsökande. Utbildningsförvaltningen gör bedömningen att endast ett mindre antal ungdomar som går i språkintruktionsprogram kommer att bli behöriga till introduktion-, yrkes- eller nationella program på gymnasieskolan.

60 procent inom etableringsprogrammet har endast förgymnasial utbildning d.v.s. har gått i skola i högst 10 år i sitt hemland.

Cirka 22 procent av de nyanlända i etableringsprogrammet har utbildning på eftergymnasial nivå. Majoriteten är kvinnor.

1047 unga deltar i språkintruktionsprogrammet. Endast ett mindre antal av dem beräknas bli behöriga till fortsatta studier på gymnasieskolan.

Sedan juli 2018 har 443⁷ ungdomar boende i Stockholms stad fått uppehållstillstånd med stöd av de nya bestämmelserna i gymnasielagen. Därutöver fanns det enligt Migrationsverket 14 ärenden som väntar på beslut vid utgången av 2019.

Ca 53 procent av de inskrivna mellan 20-29 år har endast förgymnasial utbildning

För att kunna skapa sig en uppfattning om hur utbildningsnivån ser ut bland unga nyanlända som är mellan 20-29 år har uppgifter hämtats från Arbetsförmedlingen. Statistiken därifrån visar att omkring 53 procent av de inskrivna i det aktuella åldersspannet har endast förgymnasial utbildning. Av dessa är 63 procent män och 37 procent kvinnor.

Utredningen konstaterar att det i Stockholms stad finns ett stort antal unga nyanlända som saknar gymnasieutbildning. En gymnasieutbildning är en viktig förutsättning för en hållbar etablering på arbetsmarknaden.

Nyanlända i stadens genomgångsbostäder

Inom ramen för bosättningslagen ansvarar staden för att erbjuda kommunanvisade nyanlända en bostad. De bostäder som erbjuds är genomgångsbostäder och erbjuds främst av Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS). Även socialnämnden erbjuder kollektiva boendelösningar, privat uthyrning och upphandlade vandrarhemsplatser.

Under perioden 2015 – 2019 har ca 2400 hushåll erbjudits genomgångsbostad genom SHIS. Boendetiden är maximalt 5 år. Med start från år 2020 kommer kontrakten för hushåll som erhållit en genomgångsbostad hos SHIS att successivt löpa ut.

I tabellen nedan visas antal hushåll som uppnår 5 års boendetid respektive år.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1-3 barn	20	193	244	197	129	0
4 eller fler barn	4	25	60	46	72	1
Hushåll utan barn	44	172	201	178	254	4
Summa hushåll	68	390	505	421	455	5

Källa: SHIS 2020-02-12

Den boende har i första hand själv ansvar för att hitta en annan bostad. De hushåll som inte lyckas hitta en annan bostad på egen hand har behov av och erbjuds vägledning i bostadssök och stöd i att få ett arbete i syfte att förebygga hemlöshet.

⁷ Enligt Migrationsverket

2.1 Omvärldsfaktorer med inverkan på mottagandet av nyanlända

Här redogörs för en rad faktorer och processer som direkt eller indirekt kan komma att ha inverkan på mottagandet av nyanlända i kommunerna framöver. I redogörelsen görs även antaganden om konsekvenser av detta för staden.

Asyl 360 – kortare handläggningstid på Migrationsverket
Migrationsverket pilotförsök *Asyl 360* ska effektivisera asylprövningen och har som mål att 50 procent av alla nya asylsökande ska ha fått beslut inom 30 dagar. Pilotprojektet som startade i september 2018 i Region Väst införs nu succesivt i andra delar av landet. Samtliga asylprövningsenheter i Stockholm kommer nu att arbeta med asyl 360 och sannolikt kommer många få beslut relativt snabbt.

Implementeringen av Asyl 360 kan leda till att fler nyanlända som bosätter sig i staden har kortare vistelsetid i landet. Det kan antas att de har mindre kunskaper i svenska språket och om samhället i stort. Därmed ett eventuellt större behov av initial vägledning och stöd.

Möjlighet till uppehållstillstånd för anhöriga

Lagen om tillfälliga uppehållstillstånd har förlängts fram till juli 2021. Förändringar i lagen möjliggör nu även att anhöriga till alternativt skyddsbehövande kan beviljas uppehållstillstånd. Längden på uppehållstillståndet motsvarar anknytningspersonens. Eftersom alternativt skyddsbehövande beviljas ett kortare uppehållstillstånd riskeras en ökning av anhöriga vars tillstånd är kortare än ett år. Längden på uppehållstillståndet kan påverka möjligheterna att folkbokföra sig. Enligt Skatteverkets vägledande rättsfall medges att en person som kan påvisa att avsikten är att stanna i Sverige mer än ett år får folkbokföra sig. Gör Skatteverket en annan bedömning påverkas personens möjlighet till förmåner från socialförsäkringen, studiestöd, hälso- och sjukvård med mera.

För stadens del kan möjligheten till familjeåterförening innebära en ökad inflyttning av anhöriga till nyanlända med tillfälliga uppehållstillstånd. Frågor om förutsättningar för folkbokföring och att kunna ta del av sociala förmåner behöver undersökas vidare. Om personen inte är folkbokförd påverkas även den statliga ersättningen till kommunen.

Förutsättningar för unga nyanlända

Sedan den 1 juni 2017 finns i tillfälliga lagen bestämmelser som ger rätt till längre uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå.

Bestämmelserna gör det möjligt för unga upp till 25 år som har asylskäl att få ett längre uppehållstillstånd för studier än vad som annars skulle ha vara möjligt.

Nya bestämmelser i gymnasielagen

Nya bestämmelser om uppehållstillstånd för ensamkommande, den så kallade gymnasielagen, trädde i kraft 1 juli 2018. Unga ensamkommande som hade fått eller skulle få ett beslut om utvisning kunde få uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå om de uppfyllde vissa övriga krav. De ungdomar som omfattades av bestämmelserna hade till och med 30 september 2018 på sig att ansöka om uppehållstillstånd för gymnasiala studier.

Upphållstillståndets längd uppgår till 13 månader med möjlighet till förlängning om den unge fortsätter att studera på någon av de utbildningar som anges i den tillfälliga lagen. Vid uppehållstillstånd omfattas dessa ungdomar även av kommunersättningsförordningen. Efter fullföljd utbildning kan den unge få ett uppehållstillstånd på sex månader. För att sedan kunna få ett permanent uppehållstillstånd krävs att den unge har skaffat ett arbete som möjliggör egen försörjning med en varaktighet på minst två år.

En följd att vänta av att förutsättningarna för att få uppehållstillstånd är kopplade till gymnasiestudier är ett större tryck på stadens gymnasieskolor och vuxenutbildning. Då det handlar om grupper med kort utbildningsbakgrund, med sämre förutsättningar att klara en utbildning på gymnasienivå, krävs också större insatser vad gäller pedagogik och stöd. I syfte att öka möjligheterna till anställning efter fullföljd utbildning finns det också behov av att koppla in arbetsgivare redan under utbildningstiden.

Utbildningsförvaltningens och arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter som arbetar med unga som fått uppehållstillstånd med stöd av de nya bestämmelserna i gymnasielagen lyfter fram att lagstiftningens utformning med särskilda villkor för förlängningar av uppehållstillstånd kopplat till utbildningsinsatser ställer höga krav på både ungdomarna och tillgång till anpassade utbildningsinsatser. I mars 2020 kommer Migrationsverket att redovisa till Justitiedepartementet exempel på utbildningar som legat till grund för uppehållstillstånd eller förlängning av tillstånd.

Begränsningar i möjligheter till eget boende (EBO)

Migrationsverket ska erbjuda asylsökande boende men det står asylsökande fritt att i stället flytta till en bostad som han eller hon har ordnat på egen hand (EBO).

Regeringen har beslutat att det ska införas en områdesbegränsning. Det innebär att en asylsökande som ordnar eget boende i områden med socioekonomiska utmaningar inte ska ha rätt till dagersättning eller särskilt bidrag enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera. Detta föreslås dock inte gälla om det är uppenbart oskäligt att den asylsökande inte får rätt till sådant bistånd. Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2020.

Stockholms stad är en av de 32 kommunerna som omfattas av förslaget.

Etableringsjobb

Regeringen föreslår en ny modell för staten att stimulera anställningar för nyanlända och långtidsarbetslösa i form av ett etableringsjobb. För nyanlända krävs att individen inte har haft ordinarie anställning under de senaste 12 mån. För långtidsarbetslösa är motsvarande krav i arbetslöshet 24 månader. Anställningen kan förlängas upp till 2 år. Arbetstagaren har möjlighet att delta i Sfi eller annan kort utbildning i överenskommelse med arbetsgivaren. Under anställningen får individen sin inkomst från två håll – från staten och arbetsgivaren. Staten subventionerar anställningen och betalar ersättning direkt till individen, istället för att arbetsgivaren, som nu, betalar hel lön till individen och sen får ersättning från staten. Hela inkomsten, d.v.s. även ersättningen från staten betraktas som lön i skattehänseende och i förhållande till sociala förmåner. Regeringen kommer att lämna över en proposition om etableringsjobb till riksdagen i mitten av mars med ambition om ikraftträdande 1 juli 2020.

3. Faktorer som påverkar nyanländas etablering

Arbetslösheten i Stockholm har länge legat stabilt på omkring 6 procent (enligt Arbetsförmedlingens data av öppet arbetslösa inklusive arbetssökande i program). Under hösten 2019 steg arbetslösheten något och förväntas stiga marginellt fram till 2021 för att sedan sjunka. Skillnaderna i arbetslöshet är dock fortsatt stora mellan olika grupper. Personer med utländsk bakgrund är i högre grad arbetslösa än inrikes födda, särskilt tydligt är det bland kvinnor.

Det har tidigare tagit upp till tio år för kommunmottagna flyktingar (avser flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga) innan minst 50 procent varit förvärvsarbetande. Etableringen på arbetsmarknaden har dock förbättrats under de senaste åren. Bland dem som blev kommunmottagna 2011 var nästan hälften, 48,5 procent, förvärvsarbetande redan efter fem år. Bland de män som mottogs under 2011 var knappt 60 procent i arbete efter sex år, för kvinnor var motsvarande andel drygt 33 procent. På senare år har etableringen förbättrats ytterligare. Trots att resultaten har förbättrats finns det potential till ytterligare förbättring.

Stockholms stad och Arbetsförmedlingen har tillsammans identifierat ett antal utmaningar när det gäller nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Utmaningarna handlar framförallt om att etableringen tar för lång tid och för få går ut i studier. Ytterligare utmaningar är effektiv matchning och att motverka långa tider i arbetslöshet.

Språk, utbildning, validering, hälsa, nätverk och diskriminering är faktorer med stark påverkan för nyanländas etablering.

I rapporten Fokus nyanlända⁸, som Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm tog fram, identifierades språk, utbildning, validering, hälsa, nätverk och diskriminering som faktorer med stark påverkan för nyanlända att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Särskilt svår är situationen för utrikes födda kvinnor, kortutbildade och vissa grupper av högutbildade. Kort utbildning utgör dock den enskilt största riskfaktorn på arbetsmarknaden. Rapporten konstaterar även att de skyddsbehövande är i förvärvsarbete i mindre utsträckning än övriga utrikes födda.

⁸ Fokus nyanlända – För en hållbar etablering och inkludering, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Stockholms stad, 2017

Unga nyanlända

Kartläggningar som har gjorts visar på att risken för att hamna i arbetslöshet är större för utrikesfödda unga. Det är också vanligare att unga med en lägre utbildningsgrad, unga med kortutbildade föräldrar och unga med funktionsnedsättningar har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden⁹.

I rapporten *Dold potential: Hinder och möjligheter för unga stockholmares etablering på arbetsmarknaden*¹⁰ framgår att unga nyanlända är en av de målgrupper som riskerar ett långvarigt utanförskap och behöver få mera kunskap om arbetslivets krav och möjligheter i Sverige. Rapporten för även fram att samverkan mellan skola och arbetsliv samt mellan olika myndigheter som kommer i kontakt med unga nyanlända behöver stärkas för att förbättra målgruppens förutsättningar att tillgodogöra sig insatser och nå en hållbar etablering i samhället.

Flera forskningsstudier beskriver hur ungdomstiden generellt har förlängts och hur den skapar en särskild utsatthet både för de som saknar utbildning och för de som saknar stöd från föräldrar eller andra vuxna under sin etableringsperiod i vuxenlivet. Unga ensamkommande kan vara särskilt utsatta, inte minst för att de förlorar det särskilda sociala stöd de tidigare varit berättigade till när de blivit vuxna. När 18-årsdagen infaller förlorar de sin gode man och kontakt på socialtjänsten samt måste flytta till nytt boende. Trygghet som byggts upp riskerar att raseras.¹¹ Det bör dock poängteras att ensamkommande är sysselsatta i högre grad än de som har kommit tillsammans med sina föräldrar eller vid senare tillfälle återförenats med dem. Men även om de ensamkommande är sysselsatta är det i lågkvalificerade och konjunktur känsliga yrken och endast en mindre andel har gymnasieutbildning.

Lärare till unga nyanlända inom språkintruktionsprogrammet, som är gymnasieprogram för de som inte har behörighet till ett nationellt program, intervjuades inom ramen för kartläggningen av unga nyanländas möjligheter till studier och etablering.¹² Lärarna uppgav att de unga har för lite stöd när de lämnar programmet och de har svårt med övergångar från programmet till vuxenutbildningen eller nationellt program. Informationen om

⁹ Att öka förutsättningar för egen försörjning – Unga vuxna i verksamheten ekonomiskt bistånd, Socialstyrelsen, 2017

¹⁰ Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, 2016

¹¹ Fokus nyanlända – För en hållbar etablering och inkludering, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Stockholms stad, 2017

¹² Unga nyanländas möjlighet till studier och etablering på arbetsmarknaden, Oktober 2017, Arbetsmarknadsförvaltningen, Stockholms stad

fortsatta studier är inte anpassad eller lättillgänglig. För att de unga ska kunna göra aktiva val behöver de ha kunskap om arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Behovet av studie- och yrkesvägledning är stort. De behöver även sociala kontakter och träffa svenska vänner.

Högutbildade

Högutbildade utrikes föddas etablering kan hindras av språkliga barriärer, begränsade kontaktnät och diskriminering. Det är en arbetskraft som inte tas tillvara. Högutbildade kvinnor från krigsdrabbade länder förvärvsarbetar i låg utsträckning och är sämre matchade på arbetsmarknaden jämfört med männen.¹³

Kvinnor

De utomeuropeiskt födda kvinnorna som saknar arbetslivserfarenhet och har ingen eller en kort utbildningsbakgrund är tillsammans med personer med funktionsvariation den grupp som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden.

Erfarenheter från det uppsökande arbetet, som arbetsmarknadsförvaltningen bedriver mot kvinnor med svag ställning på arbetsmarknaden, visar att behovet av vägledning är stort och att många saknar grundläggande information för att ta nästa steg mot arbete eller studier¹⁴.

Det finns studier som indikerar att nyanlända kvinnor skriver in sig på Arbetsförmedlingen och påbörjar sfi studier senare än män samt att kvinnor studerar sfi under längre perioder än män. Myndigheternas förhållnings- och arbetssätt under sfi-studier kan ha större påverkan på kvinnors möjlighet till försörjning än mäns¹⁵.

Studier har även visat att insatser till kvinnor och män skiljer sig åt, vilket också tenderar att skapa inlåsningseffekter för kvinnor. Män får i högre grad anställningsstöd och kvinnor anvisas i högre grad till rehabilitering och arbetsförberedande utbildningar. Nyanlända kvinnor är generellt underrepresenterade i arbetsmarknadspolitiska program och insatser. I en avhandling av Jennie K Larsson¹⁶ visar hon på att kvinnorna ofta "parkerats" i aktiviteter som inte fört dem framåt i deras process. Vidare har individuella planerna inte varit tillräckligt individanpassade och mycket av arbetsförmedlarnas tid

¹³ Fokus nyanlända – För en hållbar etablering och inkludering, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Stockholms stad, 2017

¹⁴ Arbetsmarknadsrapporten 2018, Arbetsmarknadsnämnden, Stockholms stad

¹⁵ Fokus nyanlända – För en hållbar etablering och inkludering, Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Stockholms stad, 2017

¹⁶ Integrationen och arbetsmarknad. Hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer, Linköpings universitet, 2015

har gått åt till administration. Hon menar också att många av de aktiviteter som Arbetsförmedlingen har erbjudit inte är anpassade för de personer som har störst utmaning att etablera sig på arbetsmarknaden.

Ohälsa och egen makt

Ohälsa kan ha en betydande påverkan på individens etablering och inkludering i det nya samhället. En studie av etableringsuppdraget¹⁷ vittnar om att mellan en tredjedel och hälften av deltagarna upplever det svårt att följa individuell planen och delta i insatser på grund av fysisk och psykisk ohälsa.

Flera forskningsstudier¹⁸ visar att låg kontroll över den situation som man befinner sig i, kopplad med höga krav på prestation, ökar stressen. Brist i den egna kontrollen kan leda till psykisk ohälsa. Ankomsten till Sverige betyder för många ytterligare påfrestningar såsom en splittrad familjesituation, oro, rädsla för framtiden och tillfälliga och osäkra boendelösningar. Påfrestande omständigheter som brist på sammanhang, kontroll och makt över sitt liv, språkliga och sociala begränsningar i det nya samhället och ekonomisk osäkerhet kan orsaka större psykiskt lidande än det som upplevts innan migrationen och kan vara källor till nedstämdhet och oro.

Särskilt kvinnor uppvisar sämre hälsotal och lever under svårare levnadsvillkor än befolkningen i stort. Upplevda trauman, avsaknad av sociala nätverk, våld i hemmet, ojämn fördelning av det obetalda hemarbete och diskriminering på grund av kön och etnicitet har betydelse för kvinnors hälsosituation och deras möjligheter till etablering i samhället och på arbetsmarknaden.

Funktionsvariationer

Som nyanländ med funktionsvariation riskerar man vara dubbelt utsatt. Dels har man lämnat hemmiljö, släkt och vänner och i vissa fall sin familj för att komma till ett nytt land. Dels är det många gånger svårt att leva med funktionsvariation på grund av att samhället är utformat för människor med funktionsförmågor.¹⁹ De grupper som befinner sig i en särskilt utsatt situation är ensamkommande barn som bor i eget boende, kvinnor respektive barn som bor i eget boende. Funktionsvariationen upptäcks inte

¹⁷ Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända, Sveriges kommuner och landsting, 2016

¹⁸ Bl.a.: Rehabilitation of traumatised refugees and survivors of torture, Basoglu, M., 2006 och Mental health of recently resettled refugees from the Middle East in Sweden: The impact of pre-resettlement trauma, resettlement stress and capacity to handle stress, Lindencrona F., 2007

¹⁹ Personer med funktionsnedsättning i asyl- och etableringsprocessen – situationen i dag och behoven framöver, Myndigheten för delaktighet, 2017

alltid under etableringstiden. Informationen om stöd som finns att tillgå är inte anpassad och många nyanlända känner inte till sina rättigheter²⁰.

Samverkan mellan myndigheter

Flera utredningar²¹ visar att samverkan mellan centrala myndigheter inte fungerar optimalt när det gäller etablering av nyanlända.

Etableringsreformen har förbättrat samarbetet mellan kommuner och Arbetsförmedlingen samt att arbetsmarknadsperspektivet stärkts, dock inte i tillräckligt utsträckning.

Arbetsförmedlingen och Stockholms stad identifierade ett antal utmaningar när det gäller nyanländas etablering i arbetet med ESF-ansökan för projektet ”Hållbar Etablering”. Det konstaterades att trots lokala samarbetsöverenskommelser mellan staden och Arbetsförmedlingen finns bristande kunskap hos personalen som möter målgruppen om vilka insatser som finns att tillgå hos Arbetsförmedlingen respektive staden. Detta drabbar i slutändan den enskilde individen och särskilt kortutbildade personer som har svårare att navigera mellan olika myndigheter. En ökad samverkan och samsyn kring den initiala processen skulle göra resan för den enskilde nyanlände både enklare, rakare och kortare.

Myndigheterna saknar även gemensamma verktyg för att arbeta på ett tillfredsställande sätt och för att nå ett bättre resultat för målgruppen. Brister i samverkan mellan myndigheter och olika aktörer upplevs som ett stort hinder för genomförandet av insatser och kontinuitet i individens planering.

3.1. Framgångsfaktorer i arbetet med nyanlända

I studien "Framgångsfaktorer för fler nyanlända i jobb" undersökte Arbetsförmedlingen vad som ger goda resultat i övergång till arbete bland arbetssökande inom etableringsreformen. Bland framgångsfaktorerna återfinns faktorer som kontinuitet och organisering utifrån medarbetares styrkor, ett prioriterat arbetsgivararbete med matchning utifrån individuella "mjuka" kompetenser, ett lösningsinriktat förhållningssätt med fokus på de arbetssökandes styrkor och kompetenser, en målinriktad samverkan med kompetensförsörjningen i centrum samt att renodla arbetet genom att lägga tid på de arbetsmoment som ger resultat.

²⁰ Ibid, 2017

²¹ Så här lyckas vi med integrationen. Omvärldsanalys genomförd av Kontigo. Svenska ESF-rådet (2016)

En studie vid Linköpings universitet²² pekar på att etableringsprogrammet primärt innefattar insatser riktade mot arbetsmarknadsorientering och språk, medan de nyanlända ofta också lyfter fram att boende, hälsa (inte minst psykisk hälsa) och sociala relationer är centrala i deras nya tillvaro. För att nyanlända ska kunna nå arbetsmarknadsetablering och egen försörjning framhålls det som viktigt, inte minst för kommunerna, att tänka bredare än i snävt arbetsmarknadspolitiska termer. En trygg bostadssituation och god hälsa liksom sociala relationer och delaktighet i samhället kan i själva verket vara helt avgörande för att en individ i slutändan ska nå en anställning. En bättre samverkan, kunskap om målgruppen och mer sammanhållen kedja av insatser ses som recept på en mer effektiv etablering.

Den tidigare nämnda forskningen om kontrollförlusten menar att det är viktigt att det psykosociala stödet inte ses endast som en vårdinsats utan något som bör genomsyra alla verksamheter, om man vill förebygga psykisk ohälsa. Verksamheter bör därför sträva efter att stödja personen att återfå kontrollen över den egna situationen och åstadkomma stabila, pålitliga livssituationer²³.

Arbetslivsforskningen har visat att förmedlingsinsatser såsom rådgivning och matchningsaktiviteter generellt sett har en positiv inverkan på de arbetsökandes sysselsättningschanser.

²² Kunskapsutveckling som etablering: om kvalificerade etableringsinsatser och målgruppsinkludering i myndigheters kunskapsproduktion, Erik Eriksson, Linköpings universitet, 2017

²³ Effects of non-health-targeted policies on migrant health: a systematic review and meta-analysis. Juárez SP, Honkaniemi H, Dunlavy AC, Aldridge RW, Barreto ML, Katikireddi SV, Rostila M. *Lancet Glob Health*, 2019

4. Ansvar för etableringen

Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret för etableringen. Övriga berörda statliga aktörer inom etableringsområdet är Migrationsverket, Skatteverket, Försäkringskassan samt Pensionsmyndigheten. De tre sistnämnda myndigheterna erbjuder gemensam service på Statens servicekontor. Kommunerna har tillsammans med Arbetsförmedlingen ett gemensamt ansvar för att skapa goda förutsättningar för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhällslivet.

4.1. Statliga aktörer inom etableringsområdet

Migrationsverket

Migrationsverket ansvarar för frågor som rör bland annat uppehållstillstånd, arbetstillstånd, medborgarskap och återvandring. I Migrationsverkets uppdrag ingår att erbjuda asylsökande boende och pengar till mat under tiden de väntar på besked i sitt ärende. De anvisar även till kommuner som ska ordna boende för ensamkommande barn, enligt lagen om mottagande av asylsökande. Sedan 2016 anvisar Migrationsverket nyanlända till kommuner för bosättning. Vidare betalar de ut statlig ersättning till kommuner och regioner för vissa kostnader för personer som fått uppehållstillstånd.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ett ansvar för att nyanlända invandrare erbjuds insatser som främjar en snabb och effektiv etablering på arbetsmarknaden. Myndigheten ska inom ramen för detta ansvar vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter.²⁴ Myndighetens uppgift är att inom ramen för etableringsprogrammet göra en arbetsmarknadspolitisk bedömning, erbjuda arbetsmarknadsinsatser samt besluta om etableringsersättning.

Arbetsförmedlingens roll, uppdrag och arbetssätt är under omfattande omstrukturering. Tre förändringar sammanfaller och har stort genomslag på förmedlingens hela verksamhet.

1. En övergång till mer digitaliserad service som innebär att de arbetssökande i första hand kommer att ges service via digitala tjänster och att öppna tider för arbetssökande att

²⁴ Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

- träffa handläggare på en lokal arbetsförmedling minskar kraftigt.
2. Den av riksdagen beslutade budgeten för 2019 har inneburit omfattande besparingar inom Arbetsförmedlingen med personalnedskärningar som följd. Specialistfunktioner som socialkonsulenter, arbetsterapeuter och arbetspsykologer har påverkats särskilt då antalet tjänster har halverats. Denna förändring har pågått samtidigt som personal har omflyttats till kundtjänst-verksamheten som ska ge service digitalt. Förutom personalförändringar har även programmedlen minskats.
 3. Som ett resultat av januariavtalet påbörjades under 2019 en genomgripande reformering av hela Arbetsförmedlingen. Myndigheten kommer framöver att vara fokuserad på myndighetsansvar i form av kontroll av arbetssökande och av fristående aktörer, arbetsmarknadspolitisk bedömning, digital infrastruktur samt statistik och analys. Ett nytt system baserat på LOV (Lag om valfrihetssystem) kommer att utvecklas, där fristående aktörer matchar och rustar arbetssökande för de lediga jobben. Det är ännu oklart vad en ny organisatorisk modell med många leverantörer utifrån LOV kommer att få för konsekvenser för samverkan med kommunerna.

Sammantaget kommer servicen till arbetssökande att vara under förändring till dess att en ny förmedling beräknas vara på plats år 2022. Då Arbetsförmedlingen är en central samverkanspart för staden har själva omstrukturerings tiden stor påverkan för stockholmarna och därmed för staden.

Det råder en generell osäkerhet om kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken. Tidigast från år 2021 förväntas ansvarsfördelning mellan stat och kommun vara tydliggjort liksom Arbetsförmedlingens framtida arbetssätt - och därmed också de långsiktiga förutsättningarna för kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken framöver.

Statens servicecenter

Myndigheten Statens servicecenters servicekontor utgör ”en väg in” till statlig service genom att Skatteverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten är samlokaliserade. Servicekontoren erbjuder hjälp med både skatte-, försäkrings- och pensionsärenden. Besökarna kan bland annat folkbokföra sig, registrera sig på Försäkringskassan, ansöka om äldreförsörjningsstöd, få allmän vägledning och råd, hjälp med blanketter och ansökningar,

information om pågående ärenden och hjälp att boka möten med handläggare i specifika ärenden. På vissa servicekontor erbjuds även möjlighet att ansöka om Id-kort.

Servicekontoren beräknas också framöver ska ta över Arbetsförmedlingens kundtorgsverksamhet. Det handlar i första hand om att ge kunderna allmän information, att guida dem till och i de digitala tjänsterna, ta emot och vidarebefordra handlingar och vid behov förmedla kontakt med arbetsförmedlare.

4.2. Stadens uppdrag

Staden har som kommunal aktör en central roll i mottagandet av nyanlända. Staden ansvarar bland annat för att tillhandahålla boende och vid behov praktisk hjälp för nyanlända som har anvisats till kommunen, boende och omsorg för ensamkommande barn, förskola och skola, samhällsorientering, studie- och yrkesvägledning, vuxenutbildning inklusive svenskundervisning (Sfi). Staden ansvarar även för att enskilda som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver enligt socialtjänstlagen.

Ansvaret för arbetet med nyanlända är uppdelat mellan olika nämnder inom staden:

- *Utbildningsnämnden* för mottagande av och introduktionsinsatser för nyanlända barn och unga inom skola och ökat deltagande i förskoleverksamhet.
- *Socialnämnden* för bosättning av och praktiskt initialt stöd till kommunanvisade nyanlända och boende för ensamkommande barn.
- *Stadsdelsnämnderna* för det faktiska ansvaret för nyanlända ensamkommande barn samt för mottagande och integration av flyktingar och invandrare där detta inte ankommer på annan nämnd. Ansvaret innefattar insatser enligt socialtjänstlagen, bland annat handläggning av ekonomiskt bistånd, insatser inom barn- och ungdom, LSS, socialpsykiatri, äldreomsorg. De ansvarar även för samhällsvägledning till nyanlända och samverkan både inom staden och externt med näringsliv och civilsamhälle för att nyanlända ska etableras snabbt på arbetsmarknaden.
- *Kulturnämnden* för kulturella aktiviteter för nyanlända.
- *Idrottsnämnden* för idrott och friluftsliv för nyanlända.
- *Överförmyndarnämnden* för god man för ensamkommande flyktingbarn.
- *Arbetsmarknadsnämnden* för vuxenutbildning inklusive Sfi, samhällsorientering och vissa arbetsmarknadsinsatser. Nämnden ansvarar även för samordning av stadens arbete

med nyanlända och är pådrivande för att förbättra möjligheterna till nyanländas etablering och delaktighet i samhället, samordning av stadens arbete med samhällsvägledning för nyanlända samt för att utveckla stadens arbete genom omvärldsbevakning, kunskapsspridning samt uppföljning av statistik, samordning av stadens återsökning av vissa statsbidrag för flyktingmottagande. Sedan hösten 2019 har nämnden en integrationspakt med näringslivet och andra berörda offentliga verksamheter i syfte att tillsammans verka för att fler stockholmare ska etableras på arbetsmarknaden och för att arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft tillgodoses.

- *Kommunstyrelsen* för samordning av stadens mottagande av nyanlända tillsammans med arbetsmarknadsnämnden, för ett övergripande ansvar för att stadens mottagande består av hållbara lösningar på kort och lång sikt samt för att strategiskt utveckla stadens arbete med integrations- och flyktingfrågor.

Staden har inte primärt ett ansvar för arbetsmarknadsinsatser för nyanlända men har utifrån sin kommunala kompetens möjligheter att bidra till att stärka anknytningen till arbetslivet och samhällslivet inom sina verksamheter. Detta kan ske bland annat genom att verka för att utbildningen i svenska för invandrare kombineras med arbetsmarknadsrelaterade aktiviteter som exempelvis CV-verkstäder, arbetslivsorientering, validering, matchning till föreningsaktiviteter samt praktik eller genom matchning till Stockholmsjobb och framöver eventuellt till etableringsjobb. Genom integrationspakten kan staden erbjuda mentorskapsprogram och rekryteringsevents för nyanlända.

4.3. Det initiala mottagandet av nyanlända i staden

Utifrån om den nyanlände är anvisad från Migrationsverket (ABO inkl. kvotflyktingar) eller själv har valt att bosätta sig i kommunen (EBO) gäller olika arbetssätt för det initiala mottagandet. Anhöriga till såväl ABO som EBO räknas som EBO.

Mottagande av anvisade enligt bosättningslagen

Första mottagandet av kommunanvisade nyanlända inklusive kvotflyktingar (ABO) sker idag på socialförvaltningens Intro Stockholm.

Verksamhetsidén för Intro Stockholm är att vara en form av one stop shop för kommunanvisade nyanlända. Intro Stockholm ansvarar för att:

- möta kvotflyktingar på flygplatsen och erbjuda dem initialt, praktiskt stöd under den första tiden i Sverige
- erbjuda de kommunanvisade en tillfällig bostad
- de kommunanvisade skriver in sig i Arbetsförmedlingens etableringsprogram och
- besöker Statens servicekontor för folkbokföring och registrering på Försäkringskassan
- erbjuda initial samhällsvägledning till kommunanvisade
- hantera ansökningar om ekonomiskt bistånd under så kallade ”glappet”, innan etableringsersättningen kommer igång

När det inledande mottagandet är klart och den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen kan den nyanlände vända sig till den stadsdelsförvaltningen där hen bor för fortsatt vägledning och stöd. Detta med undantag för de hushåll som har behov av kompletterande försörjningsstöd på grund av höga boendekostnader som Intro Stockholm fortsätter att handlägga. Alla stadsdelsförvaltningar erbjuder fortsatt samhällsvägledning vilket samordnas av arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsförmedlingen var tidigare på plats på Intro Stockholm och de kommunanvisade kunde skriva in sig där. På grund av personalneddragningar har Arbetsförmedlingen dragit sig ur samarbetet. Istället hänvisas de kommunanvisade till något av de tre lokala arbetsförmedlingskontor för inskrivning.

Mottagande av EBO

Nyanlända som har bosatt sig i kommunen på egen hand (EBO) under asyltiden får delgivning av beslut om uppehållstillstånd av Migrationsverket i Sundbyberg.

Under perioden mars 2017 – december 2018 har Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner på uppdrag av regeringen gemensamt arbetat med projektet *Mötesplats och information* med syftet att förenkla processen för nyanlända i deras initiala myndighetskontakter samt öka effektiviteten för de berörda aktörerna. Målet har varit att förkorta en process som tidigare tagit 3-4 veckor till 4 timmar. Även staden har deltagit i samarbetet och kunnat vid samma tillfälle ge en första information om staden. Målet med förkortade handläggningstider uppnåddes genom projektet.

Arbetsförmedlingen har dock från och med maj 2019 delvis dragit sig ur samarbetet på grund av de förändringar som pågår i organisationen. Nyanlända hänvisas av Migrationsverket istället till tre olika arbetsförmedlingskontor, beroende på var de bor, och Arbetsförmedlingen hänvisar därefter till Statens servicekontor för folkbokföring och registrering på Försäkringskassan.

Konsekvensen för nyanlända är att de behöver besöka flera myndigheter som sitter på olika platser i staden eller i andra kommuner. Eftersom mottagandet hos statliga myndigheter har splittrats upp mellan flera platser och även mellan olika kommuner har staden inte möjlighet att medverka för att ge en första information och för att stödja i myndighetskontakter. Ytterligare en konsekvens är att registreringen hos olika myndigheter numera tar längre tid.

Vuxenutbildningscentrum

De nyanlända kan hänvisas av Arbetsförmedlingen eller på eget initiativ vända sig till Vuxenutbildningscentrum. Där kan de anmäla sig till Sfi och vid behov till grundläggande och gymnasiala kurser, välja skola, vid behov genomföra test i svenska.

Vuxenutbildningscentrum erbjuder studie- och yrkesvägledning.

Samhällsorientering

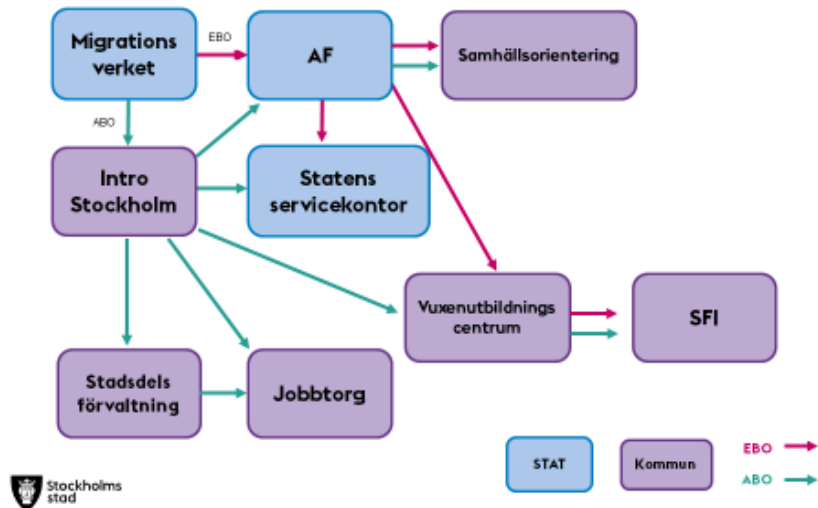
Arbetsförmedlingen hänvisar de nyanlända även till samhällsorienteringen som är en lagstyrd utbildningsinsats om det svenska samhället på modersmål.

4.3.1. Sammanfattande beskrivning av det initiala mottagandet

Olika arbetssätt gäller för det initiala mottagandet för kommunanvisade respektive egen bosatta. Sammantaget har personalneddragningar på Arbetsförmedlingen medfört att arbetssätt och service, som ska påskynda den initiala etableringen, har förändrats för såväl kommunanvisade som egen bosatta. De nyanlända behöver besöka flera ställen för att kunna sköta sina initiala myndighetskontakter.

Bilden nedan illustrerar flödet för det initiala mottagandet idag:

Initiala mottagandet av nyanlända idag

4.4. Stadens insatser till nyanlända

Nedan beskrivs några av de insatser som staden erbjuder och som bedöms som relevanta att beskriva inom ramen för utredningen. För mer information om alla insatser inom staden, hänvisas till ”Fokus nyanlända. Arbetsmarknadsnämndens uppdrag och medverkan till nyanländas etablering i Stockholm²⁵” och ”Arbetsmarknadsrapport 2018” som har sammanställts av arbetsmarknadsförvaltningen.

Tillfälliga bostäder

Inom ramen för bosättningslagen ansvarar staden för att erbjuda kommunanvisade nyanlända en bostad. De bostäder som erbjuds är genomgångsbostäder och de nyanlända ansvarar huvudsakligen själva för att hitta en mer permanent bostad. Tillfälliga bostäder erbjuds av Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS), socialförvaltningens kollektiva boendelösningar, privat uthyrning och upphandlade vandrarhemsplatser.

Socialtjänstens insatser

Stadsdelsnämnderna ansvarar för att vid behov erbjuda insatser enligt socialtjänstlagen, bland annat kompletterande försörjningsstöd, insatser inom barn- och ungdom, socialpsykiatri, äldreomsorg och enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionsnedsatta (LSS).

²⁵ Bilaga till arbetsmarknadsnämndens verksamhetsplan 2020

Samhällsvägledning till nyanlända

I budgeten för 2018 fick stadsdelsnämnderna i uppdrag att erbjuda samhällsvägledning till nyanlända, 18 – 64 år och upp till 24 månader efter beviljat uppehållstillstånd. Inom ramen för samhällsvägledningen kan de nyanlända få svar på frågor om bostad, arbete, utbildning, förskola, skola, fritidsaktiviteter, hälso- och sjukvård mm. Stadsdelsförvaltningarna söker aktivt upp de nyanlända genom brevutskick och uppsökande arbete för att erbjuda vägledning. Samhällsvägledning ges som individuell vägledning utifrån individens behov och genom tematräffar om exempelvis bostadssök, föreningsliv, hälsa och föräldraskap.

Jobbtorg Stockholm

Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för nyanlända under etableringstiden men de nyanlända som uppstår kompletterande försörjningsstöd kan hänvisas till Jobbtorg Stockholm. De kan, efter bedömning som görs i samverkan med Arbetsförmedlingen, ta del av jobbtorget insatser. I samarbete med Arbetsförmedlingen anordnar jobbtorgen praktik, rekryteringsevents och matchar mot Stockholmsjobb och extra tjänster, som är kommunala visstidsanställningar. Jobbtorgen erbjuder även CV-verkstäder och bedriver uppsökande arbete riktat mot kvinnor på anläggningsboenden. Endast ett fåtal nyanlända i den aktuella gruppen har hänvisats av stadsdelsförvaltningarna till jobbtorg hittills.

I samverkan med Arbetsförmedlingen, SHIS Bostäder och socialnämndens Intro Stockholm träffar jobbtorget de nyanlända som befinner sig i slutskedet av etableringsprogrammet på stadens tillfälliga genomgångsbostäder och matchar mot jobb.

Ung i Centrum arrangerar söka jobb- aktiviteter och under sommarmånaderna ytterligare aktiviteter för ensamkommande nyanlända (16–21 år) som har fått permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd.

Integrationspakt

I Stockholms stads budget för 2019 fick arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att initiera en integrationspakt med näringslivet och andra berörda offentliga verksamheter. Syftet med integrationspakten ska vara att samla aktörer i Stockholm för att tillsammans verka för att fler stockholmare, i huvudsak nyanlända, ska etableras på arbetsmarknaden och för att arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft ska tillgodoses.

Målet med integrationspakten ska vara att:

- korta vägen till arbete, svenska språket och till försörjning genom eget arbete för att fler stockholmare ska få möjlighet att leva självständiga liv och förverkliga sina livsdrömmar,
- möta arbetsgivares utmaningar med att hitta arbetstagare med efterfrågad kompetens
- stärka integrationen i Stockholm genom att fler deltar i arbetslivet och försörjer sig genom eget arbete.

Genom integrationspakten erbjuds tre mentorprogram: *yrkes- och arbetslivsmentor* som riktar sig till nyanlända som redan har en tydlig yrkesinriktning, *språk- och arbetslivsmentor* som är för de nyanlända som ännu inte har en yrkesinriktning samt *ungdomsmentor* som är för unga nyanlända som fortfarande är i studier eller i fasen att övergå mot arbete. Genom pakten anordnas även rekryteringsevents riktade till nyanlända.

VIDA (Välj Inkludering Delaktighet och Aktivitet)

För att främja språk, hälsa och kunskaper om det civila samhället erbjuder arbetsmarknadsförvaltningen föreningsaktiviteter till nyanlända genom VIDA-modellen. Genom VIDA erbjuds nyanlända personer en föreningsaktivitet som del av sin planering hos Arbetsförmedlingen eller kommunen.

Elevteamet Komvux

Elevteamet Komvux är ett projekt som finansieras med medel från sociala investeringsfonden. Syftet med projektet är att öka andelen unga nyanlända på språkintruktionsprogrammet som går över till studier inom vuxenutbildningen. Projekt Elevteamet Komvux arbetar med att informera elever på språkintruktionsprogrammet om möjligheterna att studera på komvux, stöttar dem i övergången mellan de två skolformerna och erbjuder studiehandledning på modersmål. I projektet arbetar kurator, coacher med olika språkkompetenser, studie- och yrkesvägledare och en projektledare. Projektet pågår till och med december 2020.

Anpassad vuxenutbildning

Vuxenutbildningen i staden bedriver ett utvecklingsarbete kring anpassad utbildning riktad till personer som är kortutbildade och som inte har kommit så långt i svenska språket. Inom ramen för den anpassade vuxenutbildningen erbjuds bland annat språkstöd, studie- och yrkesvägledning, fler undervisningstimmar och sammanhållna grupper, det vill säga Sfi-undervisning där eleverna läser i samma klass under en längre tid utan nya intag. För att nå fler kvinnor erbjuds Sfi för föräldralediga vid öppna förskolor, varav flera är introduktionsförskolor. Vissa förskolor erbjuder även barnpassning under undervisningen, för att underlätta lärandet för föräldrarna.

Kombinationsutbildningar, där elever läser Sfi och en yrkesutbildning integrerat, är exempel på en bristyrkesutbildning som anpassats för dessa målgrupper. De flesta som hunnit avsluta en kombinationsutbildning hittills har fått jobb.

Vidare erbjuder vuxenutbildningen Alternativ SFI för den som är över 20 år och har posttraumatiskt stressyndrom, PTSD, eller migrationsrelaterad stress. Vid behov kan även enskild undervisning erbjudas. Sfi erbjuds för synskadade och vid hörselnedsättning finns möjlighet att få undervisning på teckenspråk. Lärvux Stockholm erbjuder vuxenutbildning för personer som är över 20 år och har inlärningssvårigheter.

Språkstödjande insatser

Enheten för språkstöd (EFSI) erbjuder arbetslivsintroduktion med språkstödjande insatser. Insatsen genomförs oftast i två steg, introduktionskurs följt av praktik ute på en arbetsplats. Genom insatsen får deltagarna både arbetslivserfarenhet och möjlighet att utveckla sin svenska direkt på en arbetsplats. Efter praktiken får deltagaren ett intyg med referenser.

EFSI erbjuder även studieintroduktion på modersmål. Vidare erbjuder EFSI en språkstödjande insats för nyanlända ungdomar som får sommarjobb inom Stockholms stad. Insatsen omfattar ett program på sex veckor bestående av två introduktionsveckor, tre veckors uppföljning under sommarjobb och en uppföljande vecka för utvärdering och komplettering av CV och personligt brev. Under programmet får ungdomarna stöd på sitt modersmål. Inom språkstödsprogrammet erbjuds också extra stöd till berörda arbetsplatser.

DEL 2 Resultat av dialogerna

5. Resultat av dialogerna

Utredningen har genomförts delvis genom workshops med representanter för berörda aktörer, fokusgrupper med nyanlända, stadsdelsmammor, arbetsgivare respektive representanter för det civila samhället samt genom möten med enskilda aktörer. Här presenteras resultat av de dialoger som genomförts i dessa forum. De som deltagit i workshops och fokusgrupper benämns som ”deltagare”.

5.1. Workshops

I de fyra workshops som anordnades deltog chefer och medarbetare från berörda statliga aktörer respektive från stadens olika verksamheter. Nedan presenteras sammanfattande resultat från dessa.

Aktörer, kompetenser och tjänster på Etableringscentrum

Frågan om vilka aktörer, kompetenser och tjänster som bör finnas i syfte att nå målbilden

- en gemensam ingång för nyanlända
- samlad kompetens på plats
- snabb etablering i arbets- och samhällslivet diskuterades.

Migrationsverkets medverkan sågs som önskvärt, främst i syfte att erbjuda nyanlända möjligheten att ställa frågor och få svar om exempelvis återföreningsansökningar och tillståndsförlängningar.

För en snabb process med folkbokföringen och att få igång ersättningar såsom etableringsersättning, barnbidrag och bostadsbidrag direkt efter beviljat uppehållstillstånd ansågs Skatteverket och Försäkringskassan vara viktiga aktörer.

Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för de nyanländas etablering och deras medverkan ansågs av deltagarna vara av central betydelse för att verksamheten kan bedrivas och målbilden uppnås. De kompetenser och tjänster som Arbetsförmedlingen bör erbjuda på ett Etableringscentrum är inskrivning, kartläggning, planering, uppföljning, digitalt stöd, arbetsgivarkontakter, matchning och specialisttjänster. Kartläggning, planering, uppföljning och arbetet med arbetsgivarkontakter bör helst ske i samarbete med staden.

Staden skulle behöva bidra med följande tjänster och kompetenser:

- lots, navigator eller case manager, som har i uppdrag att, utifrån ett holistiskt perspektiv, säkerställa en sammanhållen, strategisk etableringsplaneringen och stödja den nyanlända att navigera, lyftes fram som en av de viktigaste kompetenserna.
- studie- och yrkesvägledning
- IT-pedagoger, IT-vårdar eller digitala coacher för att öka den digitala kompetensen hos nyanlända
- samhällsvägledning - framför allt bostadsvägledning men även möjligheten att kunna ställa frågor och få rådgivning om ekonomiskt bistånd, vid funktionsnedsättning, om föräldraskap samt budget- och skuldrådgivning
- coachning
- matchning
- Information och rådgivning avseende starta eget genom Startup Stockholm
- föreningssamordnare och VIDA för att få till samverkan med civila samhället för att kunna erbjuda språkträning, fritidsaktiviteter och utökat nätverk
- God tillgång till tolkar och bred språkkompetens hos medarbetarna lyftes fram som en förutsättning för att kunna bedriva kvalitativ verksamhet på Etableringscentrum.
- Möjlighet att anmäla sig till Sfi, Komvux och samhällsorientering samt att anmäla barn till förskola och skola.

Förslag att erbjuda juridisk rådgivning, liknande den som erbjuds på Medborgarkontoren genom advokatbyråer, lyftes fram.

Tillgången till hälsofrämjande aktiviteter, enklare rådgivning i hälso- och sjukvårdsfrågor respektive om kris och trauma lyftes fram som önskvärt och därmed Region Stockholm och Transkulturellt centrum som samverkansparter.

Etableringscentrum bör enligt deltagarna även samarbeta med universitet och högskolor kring målgruppen akademiker.

Unga nyanlända

I en av workshopporna diskuterades hur arbetet med unga nyanlända skulle kunna organiseras och bedrivas. Deltagarna ansåg att det skulle vara såväl möjligt som en fördel om nuvarande Jobbtorg Unga kunde få ett utökat uppdrag att inkludera alla unga nyanlända 16-29 år. Jobbtorg Unga och stadsdelsförvaltningar har befintliga team som riktar sig till unga vuxna, vilket skulle ge

möjlighet att fortsätta jobba enligt unga vuxna –konceptet och använda de samverkanskontakter och insatser som redan finns.

För att kunna möta de unga nyanländas behov skulle verksamheten behöva anpassas till viss del. Bland annat förstärkas med lots eller koordinatorfunktion och med samhällsvägledning.

Arbetsätt

Deltagarna lyfte fram vikten av det lokala perspektivet när Etableringscentrum utformas, tillgängligheten för individen, närheten till stadsdelarna och jobbtorgen.

Glapp mellan aktörer gör att allt tar längre tid i etableringen och därför behövs tät samverkan, god kännedom om varandras insatser, flexibilitet och prestigelöshet. Etableringscentrum bör jobba för att förkorta aktörernas processer och få de att hänga samman. Det behöver skapas ett gemensamt förhållningssätt exempelvis när det gäller omfattning av aktiviteter och vilka krav som ställs på individen. Ett holistiskt perspektiv, kontinuerligt och tillgängligt stöd ansågs som viktiga hörnstenar för verksamheten. Tjänster och metoder som behöver anpassas exempelvis enligt metoden kunddriven verksamhetsutveckling/ tjänstedesign, bland annat om hur kartläggning kan ske bäst och snabbast ur individens perspektiv.

Kontinuerlig utvärdering, utveckling och anpassning av arbetsätt utifrån erfarenheter, individens perspektiv och förändringar i regelverk behöver vara naturliga inslag i verksamheten.

Ledningsstruktur

En möjlig modell för ledningsstruktur för Etableringscentrum diskuterades under en av workshops. Deltagarna menade att det skulle kunna vara möjligt att driva verksamheten i samarbete mellan Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningar. Varje part skulle kunna ansvara för och bemanna sina specifika ansvarsområden. Personalen skulle ha organisationstillhörigheten i den egna verksamheten och ha sin arbetsledning där.

Med denna organisationsmodell behövs en styrgrupp som är ytterst ansvarig för verksamheten. Styrgruppen bör bestå av chefer från Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningar, med mandat att fatta beslut om verksamheten. Vid flera Etableringscentrum kan det behövas såväl en central som lokal styrgrupp. En chef/verksamhetsledare kan leda den gemensamma verksamheten på uppdrag av styrgruppen. Vidare

behövs en samordnare som kan ansvara för att koordinera aktörerna som medverkar på Etableringscentrum.

Fördelar, möjligheter, nackdelar och risker med Etableringscentrum

I diskussionen om fördelar och möjligheter med Etableringscentrum lyftes följande fram:

- Förkortad process mot egen försörjning och etablering i samhället genom samverkan mellan aktörer
- Samlad plan för individen
- Information, vägledning, stöd och svar till individen på samma ställe
- Tydlighet för individen
- Tillgänglighet och kortare beslutsvägar
- Effektivisering av resurser, mindre dubbelarbete
- Ökad förståelse för varandras uppdrag bland aktörerna
- Teamarbete, vi-känsla mellan aktörer

De nackdelar och risker som lyftes fram var:

- Kan riva upp den tidigare samverkan, börjar om från början
- Eventuell centralisering kan riskera lokal förankring, att lokala perspektivet försvinner
- Bygger upp ytterligare ett ställe som ska samarbeta, kontrollera och dra riktlinjer
- Etableringscentrum får ett uppdrag men inte de förutsättningar som behövs för genomförandet
- Kostnadsfråga, kan bli dyrt
- Det kan vara svårt att komma överens mellan aktörerna
- Kan leda till sämre service och mindre insatser till andra medborgare

5.2. Fokusgrupper med nyanlända

I de två fokusgrupperna som anordnades med nyanlända diskuterades om det finns behov av Etableringscentrum och vilka tjänster i så fall bör finnas där.

Deltagarna såg mycket positivt på tanken med en gemensam ingång till myndigheter och service. De beskrev svårigheter att orientera sig och förstå de olika myndigheternas uppdrag. Det kan vara speciellt svårt om man har kort utbildning. *”Man är som blind när man kommer till Sverige och behöver ha någon som hjälper till med att orientera sig. Den första personen som man möter behöver förstå helheten.”* Deltagarna efterfrågade stöd av någon som kan hjälpa till med att navigera mellan systemet. Stödet som samhällsvägledarna på stadsdelsförvaltningar ger lyftes som mycket värdefullt.

Deltagarna betonade vikten av att få till snabbare processer med kartläggning och vägen till insatser och arbete, att i tidigt skede få kontakt med arbetsgivare, mer hållbara anställningar och möjlighet till fortsatt anställning efter att anställningsstödet upphör. Arbetsgivarmedverkan på Etableringscentrum ansågs därför vara mycket viktig.

Några av de kvinnliga deltagarna upplevde att stödet de får från Arbetsförmedlingen inte är tillräckligt och att insatserna inte är anpassade för kvinnor. *”Arbetsförmedlingen ser inte oss kvinnor. De har inte tid att hjälpa oss. Vi vill också jobba. Ett specifikt centrum för kvinnor skulle vara bra”*.

Hjälp med att söka jobb, skriva personliga brev och CV, intervjuträning, studie- och yrkesvägledning respektive starta eget – rådgivning efterfrågades.

Kvinnorna lyfte behovet av rådgivning i hälso- och sjukvårdsfrågor genom en kurator, sjuksköterska.

Deltagarna önskade att komma i kontakt med svenskar, *”Alla man träffar är nyanlända. Det behövs vägledning i hur man kan gå med i föreningar och hitta svenska kontakter.”*

Bostadssituationen lyftes fram som försvårande faktor för etablering. Deltagarna betonade att det var viktigt med att komma snabbt in på arbetsmarknaden för att sedan kunna hitta en bostad.

5.3. Fokusgrupp med stadsdelsmammor

I fokusgruppen med stadsdelsmammor diskuterades vilka behov nyanlända kvinnor har och vad som bör finnas på Etableringscentrum för att underlätta etableringen.

Stadsdelsmammorna ansåg att många saker, som underlättar etableringen, har blivit bättre under de senaste åren. Det finns mycket information, lättillgängligt på hemsidor, exempelvis om Försäkringskassan. Det förutsätter dock att de nyanlända har datakunskaper, vilket många nyanlända kvinnor saknar. Möjligheten att få datakunskaper för att kunna hantera sina ärenden är därför bra att ha på Etableringscentrum.

Stöd för att hitta arbete, studie- och yrkesvägledning samt rådgivning och stöd i att starta eget behöver erbjudas.

Tillgången till samhällsorientering, samhällsvägledning och hälsorådgivning på modersmål ansåg stadsdelsmammorna vara viktigt.

Etableringscentrum bör även anordna kvinnogrupper där man diskuterar föräldraskap, kvinnors rättigheter, våld i nära relationer och hederskultur.

Vidare behövs information om socialtjänst och möjlighet att anmäla barn till förskola och skola.

5.4. Fokusgrupper med arbetsgivare

Arbetsgivare som deltog i fokusgrupperna visade ett stort intresse att komma in tidigt under etableringsperioden. Språket är viktigt för exempelvis säkerhetsföreskrifter men är inte alltid helt avgörande för en praktik eller anställning. Att ha motivation, driv och social kompetens, kunskap om koder och kulturell förståelse är viktigare.

Det behöver finnas en flexibilitet i planeringen så att den nyanlända kan börja med några timmar och utöka tiden successivt. Man skulle kunna anordna språkundervisning på arbetsplatsen och koppla undervisningen till "arbetsspråket". För språkprogressionen behöver det ställas krav på närvaro både på språkutbildningen och på arbetsplatsen.

Deltagarna såg Etableringscentrum som en plattform där de får möjlighet att presentera sina företag som ett sätt att väcka intresse för olika branscher. De är beredda att ta emot studiebesök, gärna återkommande kortare besök, erbjuda mentorskap och delta i mingelträffar utan direkt fokus på rekrytering.

Att få "en väg in" för att kunna ställa frågor om nyanlända samt att få hjälp med administration och pappershantering kring anställningsstöd eller praktik skulle underlätta möjligheten att ta emot nyanlända. Deltagarna framförde önskemål ett nätverk arbetsgivare emellan samt en digital plattform för att kunna samla goda idéer och erfarenheter. På arbetsplatserna behövs bra handledare och därför önskade deltagarna utbildning till handledarna i stadens eller Arbetsförmedlingens regi.

5.5. Fokusgrupp med representanter från civila samhället

I fokusgruppen med representanter från det civila samhället diskuterades hur Etableringscentrum skulle kunna utformas för att

kunna stödja nyanlända i deras etablering i arbets- och samhällslivet samt vad det civila samhället skulle kunna bidra med.

Idén om att samla olika myndigheter under ett tak ansågs vara bra och ge bättre tillgänglighet om man har generösa öppettider.

Representanterna erfar att egen bosatta inte nås av information och stöd i samma utsträckning som kommunanvisade.

Etableringscentrum skulle bidra till att alla får likvärdig information och stöd.

Civilsamhällets har en stor roll i att främja integration och att vara den mellanmänniska kontakten som kan hjälpa över trösklarna för att ta sig vidare när det gäller boende och med andra praktiska ärenden. Etableringscentrum bör länka till aktiviteter och hänvisa till föreningar när det finns efterfrågan på aktiviteter. Deltagarna menade att det inte bör vara endast tjänstepersoner på Etableringscentrum. Ibland kan nyanlända ha svårt att erkänna att de inte förstår eftersom de känner sig i underläge gentemot myndighetspersoner. Frivilliga organisationer kan ta sig tid att vägleda och förklara, vilket genererar mer vägledningstid per person än vad tjänstepersoner kan erbjuda.

Lots, navigator eller motsvarande funktion skulle kunna ligga på en ideell organisation, eftersom det kan vara betjänt att man inte är en myndighetsperson. Alternativt kan man ha en kombination av anställda och volontärer.

För att få med det civila samhället är IOP (Ideellt Offentligt Partnerskap) ett verktyg, menar deltagarna. Det krävs personal och resurser även om man nyttjar volontärer.

5.6. ESF-projektet Hållbar etablering

Inom ramen för utredningen uppmanades arbetsmarknadsförvaltningen att undersöka möjligheter till finansiering av vissa delar av Etableringscentrum med medel ur Europeiska Socialfonden (ESF).

Parallellt under genomförda workshops diskuterades möjliga målgrupper och behov av att utveckla insatser inom ramen för ESF-ansökan. Diskussionerna mynnade ut i en ansökan som beviljades av ESF-rådet i juni 2019. Projektet drivs av arbetsmarknadsförvaltningen och Arbetsförmedlingen i samverkan med arbetsgivare från regionens näringsliv. Projektet riktar sig till nyanlända personer som har kort utbildningsbakgrund inskrivna i etableringsprogrammet samt kortutbildade nyanlända som tidigare deltagit i etableringsprogrammet men nu är inskrivna i Jobb- och

utvecklingsgarantin (JOB) inom en ramtid på 36 månader räknat från första folkbokföringsdatum.

Målet för projektet är att

- genom gemensamma planeringar med Arbetsförmedlingen bidra till en sammanhållen, hållbar planering för individen
- utveckla en yrkesinriktad utbildning anpassad för nyanlända utan formell utbildning
- utveckla samverkan med arbetsgivare genom integrationspakten
- undersöka och pröva vilka digitala verktyg som kan användas i syfte att främja språkutvecklingen och etableringen i arbets- och samhällslivet

Projektet startade med en analysfas i augusti 2019 och kommer att ta emot deltagare från och med maj 2020. Projektet kommer att pågå till och med juni 2022. Mer om projektet kan läsas i projektansökan Hållbar etablering.

5.7. Övriga utredningsresultat

Utöver workshops och fokusgrupper har utredningen haft möten med enskilda aktörer och på annat sätt utrett områden som bedöms som viktiga för Etableringscentrum.

Intro Stockholm

I möten med socialförvaltningen har tänkbara scenarier för Intro Stockholms koppling till Etableringscentrum diskuterats och analyserats.

Ledningen för Intro Stockholm är positiv till samverkan inom ramen för Etableringscentrum. Etableringscentrum kan erbjuda ett likställigt mottagande för såväl kommunanvisade som egen bosatta. De kommunanvisade kan snabbare slussas till olika kompletterande insatser bland annat till projektet Hållbar etablering. Synergier kan skapas även om Etableringscentrum har studie- och yrkesvägledare, föreningssamordnare och matchare. Samverkan inom ramen för Etableringscentrum kan bidra positivt till dialogen om strukturerat samarbete med de statliga aktörerna.

Ledningen lyfter dock farhågor kring hantering av bostadsfrågor i samma lokal för ABO och EBO. Det finns en risk att hamna i diskussioner med egen bosatta om genomgångsbostäder, vilket händer ibland redan nu och kan leda till tillbud. Vidare betonar ledningen vikten av Intro Stockholms uppdrag i förhållande till Etableringscentrum tydliggörs.

Jobbtorg Stockholm

I möten med Jobbtorg Stockholms ledningsgrupp har det pågående arbetet med nyanlända diskuterats och hur arbetet skulle kunna utvecklas med fokus på unga nyanlända. Även tänkbara modeller för organisationen och dess för- och nackdelar har diskuterats.

Ledningen ser positivt på om uppdraget avseende unga nyanlända skulle utökas på Jobbtorg Unga. Modellen skulle kunna gynna hela jobbtorgsorganisationen och bidra till en utveckling av hela verksamheten. Det finns upparbetade samarbetskanaler kring unga och det skulle vara naturligt att använda samma samverkansfora istället för att bygga parallella verksamheter. Ett utökat uppdrag skulle dock medföra behov av resursförstärkning.

Stadsdelsförvaltningarnas samhällsvägledare lyfts fram som viktiga samverkansparter som borde kopplas in i arbetet med unga nyanlända.

Ledningen ser även risker med ifall uppdraget skulle utökas. Det skulle bli en verksamhet i verksamheten som kan skapa en sårbarhet och innebära ett splittrat uppdrag med olika yrkesroller. Det kan vara svårt att få till tydliga arbetsprocesser till och i verksamheten. Dessutom kan enhetligheten i arbetet med nyanlända riskeras om man splittrar upp uppdraget för äldre och yngre på olika ställen.

Region Stockholm

Region Stockholm har lyfts fram som viktig samverkanspart av deltagare i workshops och fokusgrupper. Representanter för Region Stockholm uppger att de har ett uppdrag och intresse av att nå målgruppen nyanlända i tidigt skede och de är därför intresserade av att medverka på Etableringscentrum. Det kan handla om att anordna tematräffar om psykisk hälsa eller erbjuda enklare rådgivning vissa tider. Detta kan möjligtvis ske genom de privata vårdgivare som Region Stockholm har avtal med. Region Stockholm är positiva till samverkan inom ramen för Etableringscentrum.

Staden har ett avtal med Transkulturellt Centrum inom Region Stockholm kring hälsokommunikation för nyanlända. Verksamheter inom staden har möjlighet att köpa hälsokommunikatörtjänster. Hälsokommunikatörer kan erbjuda gruppverksamhet i hälsofrågor på flera olika språk. Exempelvis kan träffar med hälsokommunikatörer vara återkommande aktiviteter på Etableringscentrum.

Digitalisering

I utredningsarbetet har digitalisering lyfts fram som ett särskilt fokusområde för Etableringscentrum. Det pågår en omfattande digitaliseringsprocess hos såväl offentliga som privata aktörer. Statliga myndigheter drar ner på den fysiska servicen och utvecklar sina digitala kanaler och tjänster. Ett exempel på detta är Arbetsförmedlingen där målsättningen är att 80 procent av servicen till kunder, däribland nyanlända, ska ges digitalt år 2021.

Digital kompetens kan anses vara en förutsättning för att nyanlända ska kunna ta del av utbudet av tjänster som underlättar etableringen i samhället. För att nyanlända ska kunna dra nytta av digitaliseringen som ett medel som underlättar vägen in i det svenska samhället visar utredningen att insatser behövs inom följande områden:

- Stöd i utvecklingen av digital kompetens hos nyanlända. Det handlar inte enbart om att kunna behärska digitala verktyg utan också att kunna navigera bland digitala tjänster och använda sig av dem på ett ändamålsenligt sätt.
- Utveckling av sammankopplade arbetssätt mellan olika aktörer där individen sätts i centrum. Exempelvis genom webbmöten som möjliggör flerpartssamtal mellan den nyanlända, myndighetsrepresentanter och tolk. För att genomföra detta krävs säkra system för identifiering och kommunikation samt samarbete internt i staden och samverka med externa parter.
- Informera om och synliggöra digitala verktyg och tjänster som kan förenkla vardagen och etableringen i samhället.

Efter att den föreliggande utredningen har avslutats har initiativ tagits av såväl Arbetsförmedlingen som Storstockholm för att ansöka om särskilda medel från ESF för att utveckla digital kompetens hos målgruppen nyanlända.

International House i Stockholm

Stockholm Business Region (SBR) har i Stockholms stads budget för 2019 fått i uppdrag att verka för att det etableras ”One Stop Shop” för hantering av arbetskraftsinvandring. One Stop Shop benämns av SBR som International House och den tänkta modellen följer en som finns i Köpenhamn respektive i Helsingfors (Bilaga 2).

Målgruppen för International House är kvalificerade arbetskraftsinvandrare, med minst högskolekompetens, samt deras medföljande. Målsättningen för International House är att skapa snabba, effektiva processer för registrering hos olika myndigheter

och tillståndsprövning (alla tillstånd klara på samma ställe) samt förkorta handläggningstiderna för uppehållstillstånd, folkbokföring, för att öppna bankkonton, få bank id mm. International House vill även skapa samarbeten med universitet och högskolor samt erbjuda service till företag som vill rekrytera utländsk arbetskraft.

Målgrupper för Etableringscentrum och International House skiljer sig åt avseende grund för uppehållstillstånd och ställning på arbetsmarknaden. I andra avseenden kan dock behoven vara lika för en nyanländ i Stockholm. Likheten mellan tänkta verksamheter är strävan att få till ett samarbete och eventuellt en samlokalisering med statliga aktörer. Även andra likheter finns som t.ex. behov av inledande samhällsvägledning.

5.7. Erfarenheter från andra kommuner och länder

Utredningens arbetsgrupp har undersökt hur ett antal kommuner i Sverige och städer i andra länder har organiserat sitt arbete kring mottagande och etablering av nyanlända. Det har visat sig finnas en stor variation inom området både vad gäller organisering och utbud av insatser bland de verksamheter som har studerats. En närmare beskrivning av verksamheterna finns i bilaga 2. Nedan redogörs för aspekter som utredningen har funnit intressanta att beakta i arbetet med utformningen av Etableringscenter.

Samlokalisering

Både ICS, International Citizen Service i Köpenhamn och International House i Helsingfors är exempel på verksamheter där kommunen och statliga myndigheter har samlokaliserat personal och resurser för att utgöra en väg in till respektive myndighets serviceutbud. Båda verksamheter har en tydlig inriktning när det gäller att göra det enkelt för såväl nyanlända som utländska arbetskraftsinvandrare att etablera sig. Under samma besökstillfälle kan besökare registrera sig hos olika myndigheter, få samhällsinformation, delta i tematräffar och rekryteringsevent.

Holistiskt förhållningssätt

I Kanada ansvarar de icke vinstdrivande organisationer för etableringsinsatser utifrån ett holistiskt eller integrativt synsätt. De erbjuder program och aktiviteter inom flera livsområden på så kallade Welcome centers eller motsvarande. De nyanlända erbjuds case managers för lotsning mellan samhällsinstitutioner, studie- och yrkesvägledning starta eget-rådgivning, familjerådgivning, ungdomsverksamheter, rättshjälp, läkarmottagning, traumabehandling, hälsoaktiviteter och nätverksbildande aktiviteter.

På några center finns, under samma tak, även korttidsboende för flyktingar och asylsökande, engelska undervisning, förskola och bank.

Digitalisering

Exempel på arbetssätt där bl.a. nyanlända får stöd i att använda digitala tjänster återfinns i Växjö där Arbetsförmedlingen och Växjö kommun har samlokaliserat personal från respektive organisation. Verksamheten bygger på ett koncept med en gemensam ingång för personer som söker arbete och studier, guidefunktion, digitalt arbetssätt samt lokal och utrustning som är anpassad för ändamålet. Lokalerna är planerade utifrån att ge besökarna möjlighet att i första hand lösa sina ärenden digitalt genom Ipads och datorer i olika zoner i lokalen och även utrymmen för att kunna kommunicera via webbmöten. I lokalen anordnas olika typer av aktiviteter såsom cv-verkstäder och rekryteringar. Besökare möts av flerspråkiga guider som är utbildade i att stödja och uppmuntra användningen av digitala tjänster.

Samverkan med näringslivet

Haninge, Tyresö och Nynäshamn kommun driver tillsammans projektet Etableringscentrum, med finansiering från Europeiska Socialfonden (ESF). Syftet med projektet är att få fler nyanlända kvinnor och män, i arbete eller studier och ge goda förutsättningar till snabbare etablering på arbetsmarknaden och samhällslivet. Projektet arbetar med kartläggning, introduktion, språkfrämjande insatser indelade efter språknivåer, arbetsförberedelse, arbetsträning och praktik. Arbetet sker i samverkan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen, som sitter samlokaliserade. Projektet har utvecklat ett nära samarbete med lokala företag som har resulterat i att många nyanlända har fått anställning.

Samverkan med civila samhället

Danderyds kommun har sedan 2017 ett välkomstcenter som bemannas av volontärer som är boende i Danderyd. Såväl etablerade nyanlända som svenskfödda volontärer erbjuder information om mötesplatser, föreningar och språkträning, hjälp med informationssökning via internet samt samhällsinformation. Stöd med myndighetskontakter, vårdgivare och andra samhällsinstanser finns vid behov.

5.8. Sammanfattning av utredningsresultat

Sammanfattningsvis finner utredningen att tjänstepersoner för verksamheter inom staden och olika myndigheter, nyanlända, stadsdelsmammor, arbetsgivare respektive representanter från det

civila samhället förmedlar en samstämmig bild av att det behövs en mer effektiv arbetsprocess och tätare samarbete mellan aktörerna för att förkorta individens väg mot egen försörjning och etablering i samhället. Samstämmighet finns även i önskan om ett holistiskt arbetssätt för att stödja de nyanlända att navigera mellan myndigheter och som ska mynna ut i en sammanhållen individuell plan för individen. Vidare råder samstämmighet avseende vilka aktörer, kompetenser och tjänster som bör erbjudas på Etableringscentrum.

DEL 3 Analys och bedömning

6. Analys

I detta kapitel görs en sammanfattande analys av det som framkommit under utredningen.

6.1. Finns det behov av Etableringscentrum?

Utredningen visar att det finns ett stort antal nyanlända som, parallellt med Arbetsförmedlingens insatser, kan ha behov av stöd och insatser av staden. Till dessa tillhör nyanlända, både unga och vuxna, har en kort utbildningsbakgrund och/eller saknar ett fungerande kontaktnät i Sverige. Många kommer inte in i yrkes- eller vidareutbildning idag. Utan tillgång till stödinsatser i ett tidigt skede av etableringstiden kan dessa omständigheter komma att begränsa deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och öka risken för ett långvarigt utanförskap. Kort utbildning är den enskilt största riskfaktorn för inträdet på arbetsmarknaden inom Stockholmsregionen.

De pågående förändringarna på Arbetsförmedlingen har medfört konsekvenser för staden. Det initiala mottagandet av ABO och EBO har förändrats under senaste månaderna eftersom Arbetsförmedlingen inte längre medverkar på Mötesplats Sundbyberg eller hos Intro Stockholm. Ledtiderna för de initiala myndighetskontakterna riskerar att öka. Övergången till mer digitala tjänster har redan under 2019 visat sig leda till att flera nyanlända söker vägledning och stöd i stadens verksamheter, bland annat på medborgarkontoren. Vidare kan neddragningen av Arbetsförmedlingens specialistfunktioner medföra att staden i högre utsträckning behöver erbjuda kompletterande insatser till nyanlända med funktionsvariationer.

Migrationsverkets projekt Asyl 360 förkortar handläggningstiderna för ansökningar betydligt, vilket är positivt, men det medför också att de som får tillstånd har mindre kunskaper i svenska språket och mindre kännedom om svenska samhället och därmed större behov av initial vägledning och stöd.

Stadens arbetssätt för mottagande av kommunanvisade och egen bosatta skiljer sig åt. De kommunanvisade erbjuds ett strukturerat mottagande genom Intro Stockholm. För de egen bosatta saknas ett strukturerat mottagande trots att de under senaste åren har varit fler

till antalet än kommunanvisade. Såväl samhällsvägledarna som representanter för civila samhället påtalar att egen bosatta är svåra att nå och att de inte får ta del av information och stöd i samma utsträckning som kommunanvisade. En del av alla nyanlända som tas emot inom staden är direktinresta och andra har varit i landet som asylsökande kortare eller längre tid. De som är direktinresta eller har kortare vistelsetid har större behov av vägledning och stöd.

Ansvar för nyanlända är fördelat över flera nämnder i staden och gränsdragningar i ansvaret inom staden är inte alltid tydliga. Liknande insatser bedrivs inom flera förvaltningar utan att dessa samordnas, vilket ökar risken för dubbelarbete. Exempelvis erbjuder både Intro Stockholm och stadsdelsförvaltningar samhällsvägledning. Det finns en otydlighet avseende när i processen vägledningen ska gå över från Intro Stockholm till stadsdelsförvaltningen. Ett annat exempel är att både Jobbtorg Stockholm och stadsdelsförvaltningar jobbar uppsökande för att nå nyanlända kvinnor. Dubbla uppdrag kan vara kostsamma för staden och dessutom riskerar de nyanlända att hamna mellan stolarna och att inte få ett sammanhållet stöd som bidrar till snabb etablering.

För ett stort antal hushåll som bor i SHIS genomgångsbostäder kommer hyreskontrakten successivt att löpa ut under 2020 - 2023. Förmodligen kommer en del av dem behöva få vägledning och stöd att hitta annan bostad och även stöd att få ett arbete för att förbättra sina möjligheter att få bostad.

Bristfällig etablering kan få negativa effekter utifrån ett jämställdhets- och barnperspektiv. Färre kvinnor än män är i arbete och utbildning. Fattigdom kan gå i arv och därmed påverka barns framtida möjligheter till arbete.

Sammantaget finns alltså ett antal faktorer som pekar på behovet av större samordning av arbetet med nyanlända, det initiala mottagandet samt att få bättre effektivitet i det uppsökande arbetet mot studier. Såväl representanter för myndigheter som nyanlända själva lyfter behovet av att utveckla ett holistiskt arbetsätt, snabbare arbetsprocesser, tätare samarbete mellan aktörerna och en sammanhållen planering med den nyanlända i centrum. Etableringscentrum skulle kunna erbjuda ett sådant tidigt, sammanhållet stöd och på så sätt främja nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället.

6.2. Finns det förutsättningar för Etableringscentrum med samlad kompetens?

De statliga aktörerna - Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Skatteverket respektive Försäkringskassan - utgör en del av den samlade kompetensen inom etableringsområdet och är därför viktiga samarbetsparter på Etableringscentrum.

De statliga myndigheterna styrs i hög utsträckning nationellt och det har visat sig vara svårt att hitta hållbara samverkansformer som håller över tid på grund av nationella omstruktureringar. Alla berörda statliga myndigheter inklusive Migrationsverket övergår i allt större utsträckning till digitala tjänster och minskar omfattningen av kundtjänst med bemanning. De digitala tjänsterna är välutvecklade och erbjuder service på flera olika språk, i stort sett utan väntetider. Den pågående digitaliseringen påverkar myndigheternas satsning på bemanning och därmed sannolikt möjligheten att medverka på Etableringscentrum med personella resurser.

Arbetsförmedlingen är en central samverkanspart för staden med det huvudsakliga ansvaret för etableringen och dess roll, uppdrag och arbetssätt är under omfattande omstrukturering. Detta har gjort att det under 2019 inte har varit möjligt att få klarhet i på vilket sätt Arbetsförmedlingen skulle kunna vara en part på Etableringscentrum. Ledningen för Arbetsförmedlingen betonar dock att de ser samarbetet med staden som viktigt, att de både ska och vill samarbeta men vet inte i nuläget hur. Staden behöver fortsatt föra dialog för att hitta lämpliga samarbetsformer utifrån de nya förutsättningar som Arbetsförmedlingen har.

Statens servicekontor erbjuder en väg in till statliga tjänster hos Skatteverket, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Genom Statens servicekontor skulle staden kunna skapa samarbetsformer med nämnda statliga myndigheter. Statens servicekontor kommer framöver att ansvara även för Arbetsförmedlingens kundtjänst. På grund av en omorganisering som har pågått på servicekontoren under 2019 har utredarna inte kunnat föra en dialog om eventuellt samarbete med Etableringscentrum. En diskussion med Statens servicekontor kommer att föras tillsammans med Stockholm Business Region under 2020.

Region Stockholm, arbetsgivare och representanter från civila samhället är intresserade av att vara med som aktörer på Etableringscentrum.

Flera förvaltningar inom staden arbetar med nyanlända och har således kompetens inom området. Utredningen bedömer att staden har förutsättningar att i större utsträckning sammanföra vissa delar av kompetenser på Etableringscentrum i syfte att effektivisera arbetet.

7. Bedömning av behov och förutsättningar

Syftet med utredningen har varit att undersöka om det finns behov av och förutsättningar för att inrätta Etableringscentrum med samlad kompetens inom etableringsområdet.

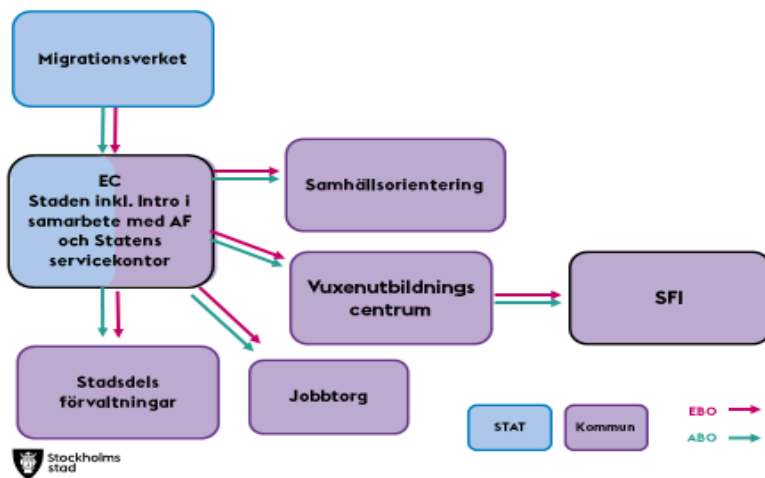
Den sammanfattande bedömningen görs med följande utgångspunkter:

- Respektive parts uppdrag, regelverk och juridiska förutsättningar ska ligga till grund för vad som är möjligt att göra.
- Staden får inte och ska inte ta över det statliga uppdraget. Däremot kan staden och de statliga myndigheterna utveckla samverkansformer i syfte att förbättra servicen till nyanlända samt förkorta etableringstiden.

Sammantaget bedömer utredningen att det finns en målgrupp som har behov av stadens insatser parallellt med Arbetsförmedlingens.

Med Etableringscentrum skulle de initiala myndighetskontakterna underlättas för nyanlända och den initiala fasen i etableringen hållas kort. Mottagandet för ABO och EBO skulle bli mer likvärdigt och även de egen bosatta skulle kunna nås. Etableringscentrum kan även vara ingång till staden för personer som inom 24 månader från första kommunmottagandet vidareflyttar till Stockholm, s.k. sekundärer. En bild nedan illustrerar hur kontakterna skulle kunna ske:

Det initiala mottagandet med Etableringscentrum

När det gäller de statliga myndigheters medverkan på Etableringscentrum med personella resurser så deltar Arbetsförmedlingen i projektet Hållbar etablering och har två arbetsförmedlare i projektet. Utöver det bedömer utredningen, mot bakgrund av det som redogjorts, förutsättningarna för statliga aktörers direkta medverkan i form av samlokaliserad personal för närvarande som ganska små.

Staden har inte primärt ett ansvar för arbetsmarknadsinsatser för nyanlända men har utifrån sin kommunala kompetens möjligheter att bidra till att stärka anknytningen till arbetslivet och samhällslivet inom sina verksamheter. Utredningen bedömer att såväl nyanlända som staden skulle gynnas av ett proaktivt, sammanhållet och holistiskt arbete under etableringstiden och att den nyanlända har en sammanhållen planering för sin etablering.

Med bakgrund av ovan föreslår utredningen att

1. Etableringscentrum inrättas i syfte att sammanföra och stärka stadens eget arbete. Etableringscentrum kan erbjuda ett likvärdigt mottagande, vägledning och lotsning till insatser för såväl kommunanvisade som egen bosatta nyanlända samt deras anhöriga. Etableringscentrum kan sedan bygga ett flexibelt samarbete med statliga aktörer inom etableringsområdet utifrån deras förutsättningar.
2. Etableringscentrum inrättas stegvis. I steg ett startas och drivs projektet Hållbar etablering. Samarbetsformer vidareutvecklas mellan arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningens Intro Stockholm. Tillsammans med Intro Stockholm kan fortsatt dialog föras med statliga

aktörer om samverkan för att kunna hålla den initiala myndighetsprocessen kort.

I ett andra steg kan vissa av arbetsmarknadsförvaltningens egna verksamheter som riktar sig till nyanlända föras samman i syfte att effektivisera samverkan. Fortsatt dialog kan föras med statliga aktörer, Region Stockholm, civila samhället och andra relevanta aktörer om möjliga samarbetsformer. Bland annat behöver nya samarbets- och kommunikationsformer utvecklas genom digitala kanaler såsom genom chatt och webbmöten.

DEL 4 Etableringscentrum

Utredningen har tagit fram rekommendationer till mål- och uppdragsformulering, målgruppsdefinition, organisationsmodell, utbud samt vilka resurser som staden bör avsätta. Kort resonemang förs om finansiering och om konsekvenser för olika förvaltningar.

8. Utformning av Etableringscentrum

8.1. Hur bör Etableringscentrum utformas?

Mål, syfte och uppdrag

Den övergripande målsättningen för Etableringscentrum bör vara att förkorta etableringstiden för nyanlända genom att samla och stärka stadens resurser och kompetenser inom det initiala mottagandet samt stärka samverkan med statliga myndigheter civila samhället och andra berörda aktörer.

Syftet med Etableringscentrum bör vara att

- erbjuda ett välkomnande, förenklat, effektivt och likställigt mottagande, ”en väg in” till stadens insatser för kommunanvisade och egen bosatta nyanlända samt deras anhöriga.
- erbjuda och lotsa till arbetsmarknadsinsatser, praktikplatser och jobb
- arbeta rekryterande mot studier inom vuxenutbildningen och samhällsorienteringen
- bidra till en sammanhållen individuell planering för individen
- effektivisera samverkan inom staden och med statliga aktörer, civila samhället och andra övriga berörda aktörer utifrån ett holistiskt förhållningssätt, med den nyanlända i centrum.

Etableringscentrums uppdrag bör vara att

- genom egna insatser, vägledning, och rådgivning stärka den nyanländas möjligheter att komma ut i jobb eller studier, kunna leva ett självständigt liv, vara självförsörjande.
- förkorta etableringstiden och därmed minska stadens kostnader under och efter etableringsperioden.

- utveckla metoder och samarbeten inom staden, med statliga myndigheter, civila samhället och andra berörda aktörer i syfte att förenkla och effektivisera den initiala processen.
- fungera som en plattform för integrationspakten och för rekrytering mot studier och samhällsorientering.
- fungera som en plattform för samverkan med civila samhället.
- fokusera på det förbyggande arbetet i syfte att motverka utanförskap och långtidsarbetslöshet.

Målgrupp

Målgruppen för Etableringscentrum bör primärt definieras som

1. personer födda utanför EU/EES som har fått uppehållstillstånd och som har befunnit sig i Sverige upp till 36 månader efter beviljat uppehållstillstånd samt anhöriga²⁶ till dessa.
2. efter individuell bedömning kan även personer, som har pågående kontakt med Etableringscentrum men där tidsintervallet på 36 månader passerar, omfattas.
3. personer enligt punkt 1 som beviljats uppehållstillstånd 2015 eller senare, är arbetslösa och bor i stadens genomgångsbostäder.

Orsakerna till att utredningen har kommit fram till definitionen är att:

- Arbetsförmedlingen definierar nyanlända i etableringsprogrammet enligt den första punkten. Samarbete underlättas av en samstämmig definition mellan Arbetsförmedlingen och staden.
- Arbetsförmedlingen vill fokusera på arbetet under etableringsprogrammet effektiviseras i syfte att förhindra att nyanlända skrivs in från etableringsprogrammet i jobb- och utvecklingsgarantin (JOB) eller när så skett, påskynda övergången från JOBen till arbete eller studier.
- Det är av vikt att Etableringscentrum har starkt fokus på att den initiala processen förkortas. Skulle även de som vistats i Sverige en längre tid inkluderas riskerar fokus i arbetet skiftas till att prioritera de långtidsarbetslösa på bekostnad av intensivt arbete i det initiala skedet.

²⁶ Personer som ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den anhöriga har anknytning till först togs emot i en kommun. Anhöriga har rest in i landet med klara tillstånd och omfattas av etableringsprogrammet och kommunens ansvar för mottagande.

- Det saknas juridiska förutsättningar för staden att erbjuda extra stödinsatser till de som bott i Sverige en längre tid och som inte uppbär försörjningsstöd med stöd av Socialtjänstlagen.
- De långtidsarbetslösa som uppbär försörjningsstöd ingår i Jobbtorg Stockholms uppdrag och kan således ta del av de generella insatserna som erbjuds genom jobbtorgen. Även på Arbetsförmedlingen övergår insatserna till generella arbetsmarknadspolitiska insatser efter etableringstidens slut.
- Det stämmer bra överens med stadens uppdrag enligt Skollagen att aktivt söka upp personer som har rätt att studera inom komvux inkl. Sfi samt att motivera dem till att delta i utbildningen i ett tidigt skede.
- För hushåll som har flyttat in i stadens genomgångsbostäder 2015 eller senare kommer kontraktstiderna att successivt löpa ut under de kommande åren. Regelbunden inkomst och arbete är ofta förutsättningen att få en bostad. Fokus bör därför vara att bistå de boenden att få och bibehålla en regelbunden inkomst genom arbete eller studier.

Prioriterade grupper bör vara nyanlända som omfattas av eller har avslutat etableringsprogrammet och är arbetslösa, kortutbildade med högst förgymnasial utbildning, nyanlända kvinnor och personer med funktionsvariationer. Nyanlända akademiker kan uppmärksammas genom särskilda aktiviteter och samarbeten.

Definitionen bör ha en flexibilitet med möjlighet till ändringar beroende på om ansvarsfördelningen för etableringen förändras eller om det sker andra förändringar i omvärlden som motiverar en omdefinition.

Skulle målgruppsdefinitionen antas är det viktigt att tydliggöra hur övergångar från Etableringscentrum till ordinarie verksamhet inom Arbetsförmedlingen och staden kan ske utan att planering mot individens egen försörjning påverkas.

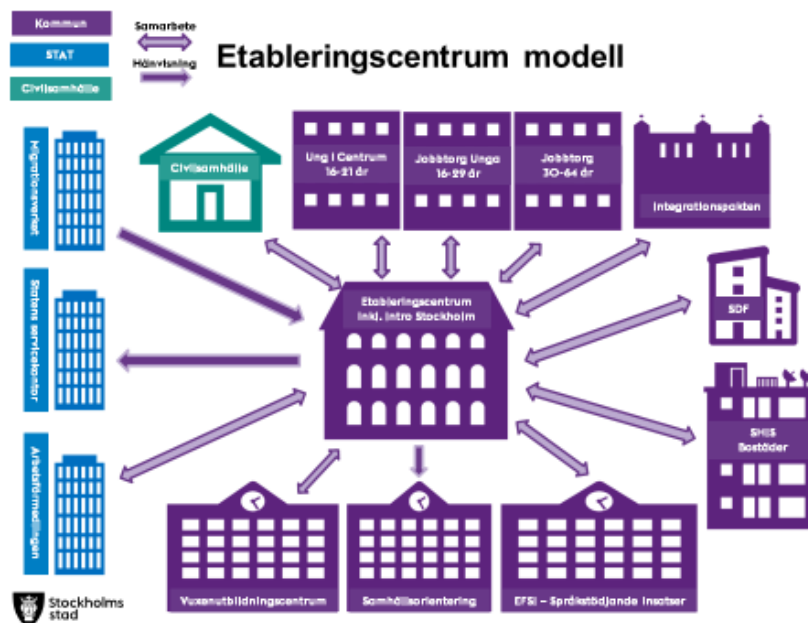
Tänkbar organisationsmodell

I syfte att nå målbilden om samlad kompetens bör så många aktörer, tjänster och kompetenser som möjligt finnas på Etableringscentrum, helst samlokaliserade alternativt komma dit med regelbundenhet.

Under utredningens gång har flera olika tänkbara organisationsmodeller diskuterats med referensgruppen, ledningen för Intro Stockholm respektive för Jobbtorg Stockholm och Vuxenutbildning Stockholm. Bland tänkbara modeller som har

diskuterats, finns ett scenario där Etableringscentrum placeras på Medborgarkontoren, ett annat där det finns flera Etableringscentrum som är placerade på olika ställen i staden, eller där Etableringscentrum placeras i Arbetsförmedlingens lokaler alternativt läggs som team på jobbtorgen. Dessa alternativ har visat sig antingen bli för resurskrävande alternativt ha andra risker och nackdelar som överväger fördelarna.

Nedan presenteras den modellen som utredningen bedömer ger mest samordningsvinster, sätter den nyanländas behov i centrum och kan bli mest kostnadseffektiv för staden.

Modellen innebär ett Etableringscentrum som ligger centralt belägen i staden. Migrationsverket hänvisar både ABO och EBO inklusive anhöriga, oavsett ålder, hit. Intro Stockholms verksamhet är samlokaliserad med övrig verksamhet för nyanlända, som arbetsmarknadsförvaltningen bedömer ska tillhöra Etableringscentrum.

Etableringscentrum hänvisar de nyanlända till Statens servicekontor för folkbokföring, registrering på Försäkringskassan, ansökan om äldreomsorg samt, i första hand, digital inskrivning på Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Strävan är att Arbetsförmedlingen och Statens servicekontor antingen finns representerade med personella resurser på Etableringscentrum alternativt att det finns nära samverkan på annat sätt.

Andra aktörer såsom Region Stockholm, civila samhället med flera kommer till Etableringscentrum med regelbundenhet och erbjuder aktiviteter.

Målgruppen i åldern 16 – 64 år erbjuds introduktionsprogram. Efter introduktionsprogrammet kan de unga 16-29 år, som har behov av vägledning och stöd, hänvisas till Ung i Centrum eller Jobbtorg Unga. Utredningens bedömning är att arbetet med att stödja unga nyanlända kan bedrivas inom ramen för befintliga arbetsmarknads- och studiefrämjande verksamheter för unga inom staden. Det finns redan utarbetade strukturer för samverkan mellan berörda förvaltningar i staden kring unga generellt och i synnerhet kring unga nyanlända exempelvis gruppen som omfattas av nya gymnasielagen. Genom att ingå i redan existerande verksamheter kan unga nyanlända, när det är möjligt, få tillgång till stadens hela verktygslåda med insatser riktade till unga. Utredningen bedömer det som inte resurseffektivt att bygga upp en parallell verksamhet som enbart riktar sig till unga nyanlända.

De som är mellan 30 – 64 år kan fortsätta kontakten med Etableringscentrum som erbjuder vägledning, stöd, rekryteringsevents, mentorskap och lotsning till studier, praktik och jobb upp till 36 månader efter att uppehållstillstånd har beviljats.

Etableringscentrum kan även erbjuda matchningsinsatser i samverkan med Arbetsförmedlingen till hushåll som omfattas av målgruppsdefinitionen och bor i stadens genomgångsbostäder.

Etableringscentrum bygger samverkansstrukturer med stadsdelsförvaltningar och civila samhället.

Vad kan Etableringscentrum erbjuda?

Aktiviteter kan tillhandahållas av staden eller av andra aktörer som är huvudsakligen ansvariga för dessa. Utbudet kan bestå av följande:

- Säkerställa folkbokföring
- Säkerställa inskrivning på Arbetsförmedlingen
- Säkerställa registrering hos FK
- Stöd att skaffa bank id och öppna bankkonto
- Studie- och yrkesvägledning inklusive utbildningsplikten
- Vägledning och lotsning till praktik och jobb
- Arbetsgivarkontakter, rekryteringsevents och mentorskap genom integrationspakten
- Matchning till Stockholmsjobb och extra tjänster

- Matchning och rekryteringsevents på stadens genomgångsboenden i samarbete med Arbetsförmedlingen
- Etableringskoordinatorfunktion för att säkerställa sammanhållen planering och bistå med lotsning
- Initial samhällsvägledning inklusive bostadsvägledning, vägledning i vardagsekonomi, rådgivning/ kurser i föräldraskap och tematräffar
- Stöd och insatser till nyanlända med funktionsvariationer
- Språkstödjande insatser under arbetsplatspraktik
- Uppsökande arbete för nyanlända kvinnor inkl. samordning av stadsdelsmammor
- Föreningslivskontakter genom bland annat VIDA
- Tillgång till stadens verktygslåda av insatser. I de fall det har bedömts som lämpligt i samråd med Arbetsförmedlingen.

I nästa steg undersöks om utbudet kan utökas med:

- Introduktionsprogram för alla nyanlända inklusive EBO
- Digitalt stöd i syfte att öka den digitala kompetensen att kunna hantera sina egna ärenden
- Digital inskrivning på Arbetsförmedlingen
- Kartläggning och upprättande av individuell plan i samarbete med Arbetsförmedlingen
- Starta eget rådgivning
- Hälsorådgivning och hälsokommunikation genom Region Stockholm, Transkulturellt centrum
- Kontakter och events med högskolor och universitet för högutbildade
- Rådgivning och aktiviteter genom representanter från civila samhället
- Gratis juridisk rådgivning genom advokatbyråer
- Digital anmälan till START Stockholm, vuxenutbildningen inklusive Sfi och samhällsorientering (när det blir möjligt med digital anmälan).

Service och aktiviteter erbjuds utifrån individuella behov.

Resurser som behövs på Etableringscentrum

Verksamheten på Etableringscentrum kan organiseras och finansieras i huvudsak utifrån befintliga resurser, insatser och samarbeten mellan aktörer, som tydligare kopplas samman och samlokaliseras. De resurser som utredningen bedömer som viktiga för att kunna stärka stadens arbete i syfte att påskynda den nyanländas väg till egen försörjning och etablering i samhället är:

- Arbetsledare

- Administratör
- Kommunikatör
- Studie- och yrkesvägledare
- Matchare
- Föreningssamordnare
- Samhällsvägledare
- Etableringskoordinatorer
- Digitala guider
- Tolkar

Bland redan befintliga funktioner på arbetsmarknadsförvaltningen finns:

- *Studie- och yrkesvägledare* som arbetar med utbildningsplikten. Utbildningsplikten riktar sig till nyanlända utan gymnasieutbildning som tar del av Arbetsförmedlingens etableringsinsatser, och som bedöms vara i behov av utbildning för att kunna komma i arbete, kan anvisas av Arbetsförmedlingen till reguljär utbildning.
- *Matchare* som samarbetar med Arbetsförmedlingen med matchning till Stockholmsjobb och praktik med fokus på nyanlända som bor i stadens genomgångsbostäder. Matcharna ansvarar även för rekryteringsevents i samarbete med Arbetsförmedlingen och genom integrationspakten.
- *Föreningssamordnare* i VIDA anordnar föreningsaktiviteter för nyanlända. VIDA har utarbetat en modell för samverkan med civilsamhället, där nyanlända personer erbjuds en föreningsaktivitet som del av sin planering hos Arbetsförmedlingen eller kommunen

För att kunna ta emot besökare, utöver de som ingår i Intro Stockholms målgrupp, och lotsa de vidare bör Etableringscentrum förstärkas med följande funktioner:

- *Etableringskoordinatorer* som har en sammanhållande och koordinerande funktion och som kan stödja nyanlända tidigt under etableringsprogrammet har av olika aktörer lyfts fram som en central del av stödet som bör finnas tillgängligt. Även forskningen (se kap 3) framhåller det som viktigt att bistå nyanlända med stöd i ett brett perspektiv. En koordinator har i uppgift att stödja individen i att hålla samman planeringen av insatser inom flera livsområden. Koordinatören vägleder individen i kontakter med myndigheter och aktörer som finns i dennes liv. Koordinatören ska också säkerställa att individens planering underlättar och förkortar vägen in i arbete eller studier. Koordinatorns uppdrag är bredare jämfört med en

coach på jobbtorg eller med en samhällsvägledare och liknar case manager-funktion.

Koordinatorfunktionen blir än viktigare om samlokalisering med statliga aktörerna inte är aktuellt samt med hänsyn till den stora omstruktureringen på Arbetsförmedlingen. Funktionen bör vara en frivillig insats som inte kräver biståndsprövning men ges till prioriterade grupper inom Etableringscentrum. Benämningen ”koordinator” kan ändras vid behov.

- *Samhällsvägledare* kan erbjuda initial vägledning och introduktionsprogram liknande den som Intro Stockholm erbjuder för ABO. Även bostadsvägledning, vägledning i vardagsekonomi och tematräffar om budget- och skuldrådgivning, hälsa, föräldraskap etc.
- *Flerspråkiga digitala guider* som har till uppgift att stödja användning och utveckling av digital kompetens hos nyanlända. Syftet är att nyanlända ska kunna dra nytta av digitaliseringen och att de själva ska klara av att navigera bland det digitala tjänsteutbudet. Besökare på Etableringscentrum möts i första hand av guider som skannar frågor och stöttar dem i att lösa ärenden digitalt. Guidefunktionen beräknas minska behovet av handläggare. Benämningen ”guide” kan ändras vid behov.
- *Tolkar*, vid sidan av språkkompetent personal, är avgörande för att kunna bedriva en kvalitativ verksamhet.

Digital utrustning och ändamålsenliga lokaler

Med hänsyn till att allt fler tjänster digitaliseras behöver Etableringscentrums verksamhet utformas med beaktande av detta. Digitala arbetssätt på Etableringscentrum förutsätter anpassade lokaler och utrustning som möjliggör exempelvis webbmöten, deltagande i webinarier, träning av digitala färdigheter i grupp med mera. Det behöver även finnas tillräckligt stora utrymmen för rekryteringsevents, gruppträffar och -verksamheter för såväl mindre som större grupper.

Övriga resurser

Civila samhällets medverkan kan eventuellt förutsätta, enligt representanter från det civila samhället, överenskommelse om Idéburet Offentligt Partnerskap (IOP) eller annan slags finansiering. Detta bör beaktas när beslut om resursfördelning fattas.

8.2. Finansiering

Inom ramen för den föreliggande utredningen har arbetsmarknadsförvaltningen ansökt om och beviljats medel från Europeiska Socialfonden (ESF) till projektet Hållbar etablering. Projektet är ett första steg mot Etableringscentrum och genom projektet kan delar av verksamheten finansieras. Staden medfinansierar projektet med totalt 15 Mnkr under projekttiden augusti 2019 – juni 2022.

Arbetsmarknadsförvaltningen genomför ett flertal insatser riktade till nyanlända i samverkan med Arbetsförmedlingen och andra aktörer i staden. Utredningen gör bedömningen att dessa insatser kan utföras på ett mer samlat och samordnat sätt genom att ingå i Etableringscentrum. En större del av Etableringscentrums verksamhet kan därför finansieras genom omfördelning av resurser.

Utredningen gör bedömningen att verksamheten kommer även att kräva en ekonomisk insats från staden för att kunna förstärka med verksamhetsanpassade lokaler och funktioner som kan ta emot och lotsa besökare, utöver dem som tillhör Intro Stockholms målgrupp. Utredningen har inte under 2019 haft i uppdrag att räkna fram totala kostnader för verksamheten. Utredningen gör en grov uppskattning att ytterligare ca 10 -12 Mnkr kan behövas utöver finansiering av projektet Hållbar etablering och omfördelning av resurser. Kostnaden avser främst lokaler, personal, digital utrustning och tolkar.

Den statliga schablonersättningen (Förordning (2010: 1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlännningar), s.k. generalschablon, kan användas till att ersätta kostnader för mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning, tolkning och andra insatser som för att underlätta etablering i samhället (§10, punkt 1,6 och 7). Verksamheten på Etableringscentrum kan hänföras till generalschablonen.

Utöver det som nämnts ovan bör Etableringscentrum, om och när verksamheten har kommit igång, undersöka möjligheter att få ytterligare utvecklingsmedel via exempelvis ESF, Länsstyrelsen, FINSAM (Finansiell samordning) och Smart stad.

8.3. Bedömning av konsekvenser för förvaltningar inom staden

Eventuellt inrättande av Etableringscentrum får konsekvenser främst för arbetsmarknadsförvaltningen, socialförvaltningen

respektive stadsdelsförvaltningar. Nedan beskrivs de huvudsakliga konsekvenserna.

Arbetsmarknadsförvaltningen

För arbetsmarknadsförvaltningen består konsekvenserna av att verksamheten ökar i omfattning och nya målgrupper tillförs till nämndens ansvarsområde. Detta förutsätter en ökad finansiering från staden. VIDA, arbetet med utbildningsplikten, uppsökande verksamhet mot nyanlända kvinnor och matchning riktad till nyanlända bör ha sina organisatoriska tillhörigheter på Etableringscentrum.

Om staden skulle välja att utöka ungdomsverksamheten på Jobbtorg Unga att omfatta flera nyanlända unga påverkas behovet av lokaler. Exempelvis är befintliga lokaler på Jobbtorg Unga Kista redan idag för små för att rymma befintlig verksamhet och inte anpassade för gruppverksamheter och digitala arbetssätt.

Socialförvaltningen

För socialförvaltningen får inrättandet av Etableringscentrum konsekvenser främst i form av viss ändring i arbetssätt för och eventuell samlokalisering av Intro Stockholm med Etableringscentrum. Sannolikt behöver samarbetsformer även utvecklas med verksamheten för ensamkommande och för tillfälliga bostäder. Skulle Etableringscentrum hitta smidiga samarbetsformer med Arbetsförmedlingen och Statens servicekontor kan arbetsprocesserna med de initiala kontakterna med myndigheter skapa synergieffekter för Intro Stockholms målgrupp.

Stadsdelsförvaltningar

Stadsdelsförvaltningar får en ny samverkansaktör. Gränsdragningar och former för samarbete behöver byggas upp mellan Etableringscentrum och stadsdelsförvaltningar främst när det gäller försörjningsstöd och samhällsvägledning. Etableringscentrum skulle kunna vara en arena där stadsdelsförvaltningarnas samhällsvägledare kan möta sin målgrupp, utöva uppsökande arbete samt skapa samarbeten men andra aktörer och med varandra. Exempelvis skulle samhällsvägledarna kunna erbjuda tematräffar och kurser i föräldraskap i Sverige. Hälften av stadsdelsförvaltningar saknar Medborgarkontor. För dessa förvaltningar kan Etableringscentrum utgöra en resurs i samhällsvägledningen och bidra till ökad tillgänglighet i samhällsvägledningen.

8.4. Uppföljning, utvärdering

Kontinuerlig uppföljning och utvärdering är viktigt för att säkerställa verksamhetens kvalitet och kostnadseffektivitet. Skulle Etableringscentrum upprättas behöver relevanta, specifika nyckeltal tas fram. Även former för statistikföring och dokumentation behöver utvecklas. Tänka aktiviteter på Etableringscentrum utgör inte myndighetsutövning, exempelvis koordinatorkfunktionen, vilket ställer krav på andra former av uppföljning.

8.5. Fortsatta överväganden

Inför inrättande av Etableringscentrum i staden behöver följande frågor hanteras:

- Kostnader för verksamheten
- Organisatorisk tillhörighet, organisation, ledning och styrning
- Lokalfrågor
- Olika aktörers roller
- Fortsatt dialog om samverkan med Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Statens servicekontor.
- Fortsatt dialog med Intro Stockholm, Vuxenutbildningscentrum, Jobbtorg Stockholm, Region Stockholm och Stockholm Business Region med flera.
- Ingångar till och arbetsprocessen inom Etableringscentrum
- Gränssnitt till och samarbetsformer med andra aktörer såsom stadsdelsförvaltningar, SHIS m.fl.
- Arbetsmiljöansvaret för externa aktörer som har aktiviteter i lokalerna
- Sekretessfrågor
- Datasystem och digitalisering
- Dokumentation, arkivering
- Uppföljnings- och utvärderingsmetoder

Bilaga 1

Definitioner

Anhöriginvandrare

Anhöriga innebär personer som ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den anhöriga har anknytning till först togs emot i en kommun. Anhöriga har rest in i landet med klara tillstånd och omfattas av etableringsprogrammet och kommunens ansvar för mottagande.

Asylsökande

En utländsk medborgare eller statslös person som tagit sig till Sverige och begärt skydd, men som ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av Migrationsverket och/eller migrationsdomstol.

Egen bosatta, EBO

Under väntetiden kan en asylsökande välja att ordna boendet på egen hand, till exempel hos släkt eller vänner. Efter beslut om uppehållstillstånd kan personen bo kvar eller själv ordna annat boende.

Ensamkommande barn

Det är kommunerna som ansvarar för mottagandet av ensamkommande barn. Ansvaret gäller både asylsökande barn och barn som har fått uppehållstillstånd i Sverige. Detta ansvar ligger i staden på socialnämnden. När kommunen tar emot ensamkommande barn erhåller kommunen statlig ersättning för till exempel skola, vård och boende.

Etablerad

En vuxen person är etablerad när den har introducerats i samhället tillräckligt för att kunna förstå och göra sig förstådd, ha tillgång till sociala sammanhang och kunna göra val för utbildning och arbete. Den etablerade personen ska vara i utbildning eller arbete, alternativt arbetsmarknadsåtgärd eller rehabilitering, med egen hållbar försörjning²⁷.

²⁷ Med inspiration från Uppsala kommun, Kommunstyrelsen (2016). Mottagande av nyanlända och asylsökande i Uppsala kommun – handlingsplan för strategiskt förbättringsarbete.

Etableringsersättning

Etableringsersättning lämnas för medverkan till kartläggning och upprättandet av en individuell plan med 231 kronor per dag fem dagar per kalendervecka. Etableringsersättning lämnas tidigast från och med dagen för det första etableringssamtalet. För deltagande i aktiviteter som ingår i en individuell plan på heltid lämnas med 308 kronor per dag fem dagar per kalendervecka. Ersättningen är skattefri. En nyanländ som har rätt till etableringsersättning har även rätt till etableringstillägg om hen har hemmavarande barn eller till bostadsersättning om hen bor ensam.²⁸

Etableringsprogram

Ett program som består av individuellt utformade insatser och stöd, kombinerade med aktivt arbetsökande. Målet är att den nyanlända så snabbt som möjligt ska lära sig svenska, hitta ett jobb och klara sin egen försörjning. I etableringsprogrammet deltar den som har fyllt 20 men inte 65 år och nyligen har fått uppehållstillstånd som flykting, kvotflykting eller skyddsbehövande eller på grund av anknytning till en person som har fått uppehållstillstånd som flykting, kvotflykting eller skyddsbehövande. Programmet är normalt på heltid. Vid föräldraledighet eller arbete på deltid, eller om man inte kan arbeta heltid på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning, finns möjlighet att delta i programmet på deltid. (Källa: Afs hemsida)

Kommunanvisade (ABO)

Avser i första hand nyanlända som har varit registrerade och vistats vid Migrationsverkets anläggningsboenden och nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

Kvotflykting

En person som har flytt från sitt land och som har blivit utvald av FN:s flyktingorgan UNHCR för att få flytta till annat land och som före resan till Sverige fått uppehållstillstånd inom den flyktingkvot som regeringen fastställt. Resan organiseras och betalas av Migrationsverket. Sverige har tagit emot kvotflyktingar sedan 1950.

Nyanlända

Med nyanländ avses personer som är födda utanför EU/EES, som inte befunnit sig i Sverige i mer än 36 månader efter att ha fått uppehållstillstånd. Definitionen används av Arbetsförmedlingen och

²⁸ Förordning (2010:407) om ersättning till vissa nyanlända invandrare

är den som staden följer gällande insatser inom vuxenutbildningen och arbetsmarknadsinsatser.

Psykisk ohälsa

Ett sammanfattande begrepp för både mindre allvarliga psykiska problem som oro och nedstämdhet, och mer allvarligare symtom som uppfyller kriterierna för psykiatrisk diagnos.

Sekundär

Nyanländ som har bott i annan kommun och inom 24 månader från det första mottagandet vidareflyttar till Stockholm.

Skyddsbehövande

En skyddsbehövande är en person som anses ha behov av skydd och därmed rätt till asyl. Internationella bestämmelser reglerar i stor utsträckning vem som är skyddsbehövande och vilka rättigheter skyddsbehövande har. Genom 1951 års flyktingkonvention definieras vem som är flykting, vilket är en typ av skyddsbehövande. Genom europeisk lagstiftning, särskilt skyddsgrundsdirektivet, finns ytterligare en kategori av skyddsbehövande, så kallade alternativt eller subsidiärt skyddsbehövande. Vissa länder, till exempel Sverige, har ytterligare kategorier av skyddsbehövande. Det finns tre huvudkategorier av skyddsbehövande:

- ***Flyktingar***

Personer som uppfyller villkoren i 1951 års flyktingkonvention om förföljelse i sitt hemland på grund av ras, religion, etnicitet, nationalitet, politisk tillhörighet eller tillhörighet till annan samhällsgrupp, till exempel kön, sexuell läggning eller sexuell identitet. En person som flyr från ett konflikt- eller krigsområde är inte per automatik flykting.

- ***Alternativt skyddsbehövande (även subsidiärt skyddsbehövande)***

Personer som i sitt hemland hotas av våld och konflikter, tortyr eller döden, men som inte är förföljda. Dessa räknas inte som flyktingar enligt flyktingkonventionen. Alternativt skyddsbehövande har enligt det europeiska skyddsgrundsdirektivet rätt till asyl.

- ***Övriga skyddsbehövande***

Personer som har rätt till asyl men som inte faller inom någon av de två ovanstående kategorierna. I svensk lagstiftning finns det bland annat möjlighet att ge asyl till personer som flyr på grund av miljökatastrofer. Sådana personer är övrigt skyddsbehövande. Genom lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige har övriga skyddsbehövande inte längre rätt till uppehållstillstånd i landet.

Statlig ersättning

Kommunerna har rätt till statlig ersättning för mottagande av utländska medborgare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flyktingar, skyddsbehövande, efter synnerligen ömmande omständigheter eller som anhöriga. Det följer av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Utrikes född

En person som är folkbokförd, men inte född i Sverige, med föräldrar som inte är födda i Sverige och som heller inte är adopterade.

Bilaga 2

Exempel på verksamheter för nyanlända i andra kommuner och länder

Etableringscentrum i Haninge

Haninge, Tyresö och Nynäshamn driver tillsammans projektet Etableringscentrum, med finansiering från Europeiska Socialfonden (ESF). Syftet med projektet är att få fler nyanlända kvinnor och män, i arbete eller studier och ge goda förutsättningar till snabbare etablering på arbetsmarknaden och samhällslivet. Målgruppen för projektet är nyanlända, 20-64 år, som saknar utbildning eller är kortutbildade har gymnasieutbildning eller högre längre och har varit inskrivna mer än ett år inom etableringen är inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin är ”återvändande, dvs har haft ett arbete och blivit arbetslösa Prioriterade grupper är kvinnor och personer som har svårt att tillgodogöra sig ordinarie insatser. Projektet arbetar med kartläggning, introduktion, språkfrämjande insatser indelade efter språknivåer, arbetsförberedelse, arbetsträning och praktik. Arbete sker i samverkan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen, som sitter samlokaliserade, samt i samarbete med arbetsgivare och det civila samhället.

Läs mer <https://www.haninge.se/naringsliv-och-arbete/arbetsmarknad/Etableringscentrum/>

Nacka

I Nacka kommun ansvarar Arbets- och företagsenheten för arbetsmarknadsinsatser, samhällsorientering och vuxenutbildning. Enheten har ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen kring nyanlända som omfattas av etableringsprogrammet. Ett gemensamt etableringssamtal genomförs av personal från kommunen och av arbetsförmedlare på Arbetsförmedlingen. En bedömning av lämplig insats och plan för individen görs under samtalet. I samband med detta görs också anmälan till en Sfi-skola och till samhällsorientering. Efter anmälan gör Sfi-skolorna nivåtest och placering. Nacka kommun har upphandlat insatsen ”Språk och arbetsintroduktion” som består av språkträning och språkpraktik på en arbetsplats. Det är externa anordnare som ansvarar för insatsen. Kommunen har kommit överens med Arbetsförmedlingen om att nyanlända ska kunna delta i ”Språk och arbetsintroduktion” och merparten av de nyanlända som inte är målgrupp för Sfx-utbildningar eller illitterata anvisas till insatsen. Det innebär att

många nyanlända i Nacka deltar enbart i insatser i kommunal regi under första året i etableringsprogrammet.

Nacka kommun deltar i projektet ”Hälsobefrämjande etablering” som drivs av samordningsförbundet Värna. I projektet är det en representant från kommunen som håller i ett hälsosamtal. Utöver detta har kommunen ett välkomstmöte för nyanlända. Kommunen har också en lokal dit nyanlända kan komma för att få hjälp att leta efter bostad. I Nacka får nyanlända bo upp till två år i de bostäder de har fått av kommunen.

Danderyd

Danderyds kommun har sedan 2017 ett Välkomstcenter som bemannas av volontärer som bor i Danderyd. Såväl etablerade nyanlända som svenskfödda kan bli volontärer. På Välkomstcentret erbjuds bland annat introduktion om kommunen, information om olika mötesplatser, föreningar och språkträning, vägledning med myndighetskontakter, vårdgivare och andra samhällsinsatser, hjälp med informationssökning via internet, bank id, förstå post samt annan samhällsinformation. Volontärerna erbjuds utbildning och handledning av kommunen.

Läs mer <https://www.danderyd.se/valkomstcenter>

Växjö

Växjö kommuns vuxenutbildning och Arbetsförmedlingen har tillsammans skapat en väg in genom samlokalisering av verksamheter. Det handlar dock inte endast om samlokalisering utan även om ändring i arbetssätt där målet är att besökaren inte upplever Arbetsförmedlingen och kommunen som skilda verksamheter.

Verksamheten har fem anställda, flerspråkiga guider, som scannar besökarnas frågor och stöttar de i användning av digitala verktyg i lokalerna. Lokalerna är genomtänkta och skapade för att kunna sköta ärenden digitalt. Det finns utrymmen och workshops där besökarna kan prova på och lära sig digitala tjänster bland annat genom <https://www.digitalajag.se> och att använda sociala medier. På ”utforskarytan” har besökaren möjlighet att delta i webinarier om exempelvis olika yrken. Det finns även en separat yta för webbmöten med myndigheter och webbintervjuer med arbetsgivare. Vidare finns s.k. ”second line – room” för besökarna som inte kan lösa sitt problem digitalt och behöver träffa en handläggare akut. Det finns även möjlighet att boka tider såväl hos Arbetsförmedlingens handläggare som hos studie- och yrkesvägledare inom vuxenutbildningen.

Verksamheten har ett nära samarbete med arbetsgivare och erbjuder rekryteringsträffar varje vecka.

Etableringsenheten och Integrationscentrum i Göteborg

Etableringsenheten ger stöd för nyanlända som deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram och som är mellan 20 och 64 år fått uppehållstillstånd inom de senaste två åren samt anknytningar, det vill säga anhöriga till flyktingar med uppehållstillstånd, som är upp till 64 år gamla.

Etableringsenheten arbetar huvudsakligen med att utreda och fatta beslut om kompletterande ekonomiskt bistånd tillsammans med Arbetsförmedling, primärvård och andra aktörer se till att den som har behov av rehabilitering (fysisk eller psykisk) får det samt uppmärksamma och se till att nyanlända barn och ungdomars behov tillgodoses. Det kan handla om att barnen så fort som möjligt kan börja i förskola/skola eller får hjälp med att komma i kontakt med sjukvården vid behov ensamkommande flyktingungdomar i åldern 18-20 år som studerar eller ska börja studera på gymnasiet.

Etableringsenheten samarbetar med Integrationscentrum där nya och gamla svenskar kan mötas på temakvällar och i mentorprogram. På centret kan nyanlända även studera kursen i samhällsorientering och det finns ett informationskontor som kan informera på flera språk med att:

- översätta blanketter och annan information
- informera om hur svenska samhället fungerar
- hitta till olika myndigheter
- hitta rätt information
- ge råd och stöd i olika frågor

Integrationscentrum erbjuder även introduktionsstöd som är ett individuellt, praktiskt stöd och vägledning på modersmål eller förstaspråk. Det riktar sig till nyanlända som har kommit på anknytning till ensamkommande ungdomar. Socialtjänsten remitterar till introduktionsstödet. Stödet erbjuds utifrån individuella behov och kan bestå exempelvis av att folkbokföra sig på Skatteverket, ansöka om barnomsorg, grundskola, språkinträdning, registrera sig på bostadsförmedlingen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan ansöka om Id-kort, anmäla sig till samhällsorientering och SFI. etablera kontakt med hälso- och sjukvården, hjälpa till med kontakter med socialtjänsten, andra myndigheter och föreningsliv

Läs mer om etableringsenhet:

<https://goteborg.se/wps/portal/start/social--och-familjefragor/invandring-och-integration/introduktion-for-nya-svenskar/etableringsenheten>

Läs mer om integrationscentrum:

<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/integrationscentrum---motesplats-kring-ny-i-sverige>

Integrationscenter i Malmö

Integrationscenter vänder sig till alla nyanlända flyktingar och invandrare. Centret informerar om hur det svenska samhället fungerar, var man kan läsa svenska, söka arbete eller få en plats i skolan till barn. Information ges på många olika språk. Anmälan till Sfi kan göras på centret. Integrationscenter ordnar även kurser med tolk där man kan lära sig om Sverige och hur det är att leva och bo i Malmö.

Läs mer <https://malmo.se/Ny-i-Sverige/Integrationscenter.html>

International house i Köpenhamn och Helsingfors

International Citizen Service (ICS) startades 2011 i Köpenhamn, Århus, Odense och Aalborg. ICS är ett samarbete mellan de fyra kommunerna, statsförvaltningen, SKAT, arbetsdepartementet och Arbets- och rekryteringsbyrån (STAR) och Workindenmark samt invandrings-, integrations- och bostadsministeriet vid Byrån för internationell rekrytering och integration. ICS erbjuder service till företag som vill rekrytera utländsk arbetskraft. Målgruppen är utländska arbetskraftsinvandrare, deras anhöriga respektive internationella studenter. ICS erbjuder information och vägledning från flera myndigheter utifrån besökarnas behov samt med möjlighet att lämna in relevanta ansökningar. Målet är att göra det enkelt och obyråkratiskt för utländsk arbetskraft att etablera sig i Danmark. Centret anordnar events och tematräffar exempelvis välkomsträffar för nyanlända, om dansk arbetsplatskultur, skattesystem, hur man sköter bankärenden och om danska traditioner. Centret erbjuder även information om fritidsaktiviteter och anordnar nätverksbildande aktiviteter med möjlighet att träffa volontärer. På hemsidan finns en digital checklista som hjälper nyanlända att orientera sig under den första tiden i Danmark.

Läs mer <https://ihcph.kk.dk/>

Med ICS som modell öppnade International House Helsingfors (IHH) i december 2017. IHH är en servicepunkt som drivs gemensamt av Helsingfors, Esbo och Vanda, Lokalregistret i Uusimaa, Skatteverket, Finlands socialförsäkringsverk (Kela), Uusimaa Arbets- och utvecklingsbyrå, Helsingforsregionens

handelskammare och Finlands centrum för pension (ETK). Under samma besökstillfälle kan besökare till exempel registrera sig hos magistraten, ansöka om skattekort, informera sig om det finska pensionssystemet eller lägga in en ansökan om arbetstillstånd. IHH hjälper även utländska familjer att hitta förskoleplats och grundkurser i finska, eller att få information om det lokala kulturella utbudet. Syftet med verksamheten är att locka till sig kunnig utländsk arbetskraft och stärka Helsingfors stads attraktionskraft bland utländska experter som är på jakt efter nya steg i karriären. IHH erbjuder även gratis rådgivning och rådgivning till arbetsgivare om frågor som rör internationell arbetskraft.

Representanten för den finska Arbetsförmedlingen (TE) tillhandahåller allmän information och rådgivning om TE-tjänster och instruerar om användningen av onlinetjänster. Det är också möjligt att registrera sig som arbetssökande. Efter registreringen hanteras fortsatta kontakter med TE-tjänster på det lokala TE-kontoret. Centret erbjuder service även till arbetsgivare som söker arbetskraft. De har en hemsida med information om exempelvis skatter, socialförsäkringssystem och information till arbetsgivare.

Läs mer <https://www.ihhelsinki.fi/>

Etablering av nyanlända i Vancouver, Kanada

Kanada tar emot främst ekonomiska migranter och det är icke vinstdrivande aktörer, som delvis finansieras av staten, som ansvarar för att erbjuda etableringsinsatser. De nyanländas etablering på arbetsmarknaden är – undantaget flyktingar – jämförelsevis snabb. Organisationerna, med ansvar för etablering, arbetar utifrån ett holistiskt eller integrativt synsätt – de erbjuder på en och samma plats program och aktiviteter som angriper alla de behov som en nyanländ kan tänkas ha under alla tidsperioder i livet, ”från vaggan till graven”. Servicen är anpassad för vars och ens behov. Alla tjänster är gratis och tillgängliga för alla. Flexibelt bemötande, samarbete och partnerskap är viktigt.

På Welcome centers eller motsvarande erbjuds de nyanlända service på flera olika språk av mångkulturell personal. Tillgång finns till case managers som hjälper nyanlända med lotsning mellan olika samhällsinstitutioner och program. Bland verksamheter och program som finns samlokaliserade finns bland annat hjälp och vägledning för att komma igång med studier i engelska, att komma in på arbetsmarknaden, starta eget-rådgivning, familjerådgivning, ungdomsverksamheter, rättshjälp, läkarmottagning, traumabehandling, hälsoaktiviteter och nätverksbildande aktiviteter. På några center finns, under samma tak, även korttidsboende för flyktingar och asylsökande, engelska undervisning, förskola och bank som erbjuder träning för att sköta den egna ekonomin.

Hög kvalitet på servicen garanteras genom kontinuerliga utvärderingar.

Läs mer

<https://issbc.org/issofbc-welcome-centres>

<https://www.dcrs.ca/>

<https://www.mosaic.com/>

<https://www.successbc.ca/eng/>

Referenser

Arbetsmarknadsrapporten 2018, Arbetsmarknadsnämnden, Stockholms stad, Dnr AMN 2019-0208-1.3

Basoglu, M. (2006) Rehabilitation of traumatised refugees and survivors of torture

Budget 2019 för Stockholms stad. Inriktning för 2020 och 2021.

Erik Eriksson (2017) Kunskapsutveckling som etablering: om kvalificerade etableringsinsatser och målgruppsinkludering i myndigheters kunskapsproduktion, Linköpings universitet

Ett ordnat mottagande – ett gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande, SOU 2018:22

Fokus nyanlända, För en hållbar etablering och inkludering (2017), Delrapport från Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm, Stockholms stad

Förordning (2010: 1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar)

Integrationen och arbetsmarknad. Hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer, (2015) Linköpings universitet

Juárez SP, Honkaniemi H, Dunlavy AC, Aldridge RW, Barreto ML, Katikireddi SV, Rostila M. Lancet (2019), Effects of non-health-targeted policies on migrant health: a systematic review and meta-analysis. Glob Health

Lindencrona F. (2007) Mental health of recently resettled refugees from the Middle East in Sweden: the impact of pre-resettlement trauma, resettlement stress and capacity to handle stress

Personer med funktionsnedsättning i asyl- och etableringsprocessen – situationen i dag och behoven framöver (2017), Myndigheten för delaktighet

PM Staden insatser för nyanlända under etableringstiden, (2019), arbetsmarknadsförvaltningen, Stockholms stad

Positiv hälsoutveckling för asylsökande och nyanlända, (2016),
Sveriges kommuner och landsting

Så här lyckas vi med integrationen. Omvärldsanalys genomförd av
Kontigo (2016), Svenska ESF-rådet

Unga nyanländas möjlighet till studier och etablering på
arbetsmarknaden (2017), Arbetsmarknadsförvaltningen,
Stockholms stad

Översyn av flyktingmottagandet i Stockholms stad (2016),
Slutrapport

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html>

<http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/>